

บทที่ ๒

ทฤษฎี ภูมิหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการ ระหว่างประเทศของกองทัพเรือ

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

Viotti และ Kauppi * ได้เสนอแนวคิดในการนำประเทศเข้าร่วมในกิจการระหว่างประเทศและการพัฒนายุทธศาสตร์ ๓ ประการ ประกอบด้วย

๑. แนวความคิดแบบอรรถนิยม (Realism)
๒. แบบพหุนิยม (Pluralism)
๓. แบบโลกานิยม (Globalism)

เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของประเทศในด้านความมั่นคงขั้นต้น เช่น ถ้ามีแนวความคิดแบบอรรถนิยม รัฐจะคำนึงถึงความมั่นคงของชาติเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าประเทศไม่มั่นคงระบบอื่น ๆ ก็ล่มสลายไปด้วย แนวความคิดนี้จึงมีความสำคัญที่พลังอำนาจทางทหาร (Military Power) และการกำหนดนโยบายของชาติโดยรัฐบาลเท่านั้น ส่วนแนวความคิดแบบโลกานิยมจะให้ความสำคัญกับปัจจัยทางเศรษฐกิจมากที่สุด โดยเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศ ซึ่งมีตัวแสดง (Actor) ทั้งรัฐ องค์การระหว่างประเทศ องค์การข้ามชาติ และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ส่วนพหุนิยม รัฐจะให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าความมั่นคง เพราะเห็นว่าเมื่อใช้นโยบายต่างประเทศแบบการเจรจาต่อรอง การประนีประนอม การสร้างพันธมิตร ก็จะลดข้อขัดแย้งระหว่างประเทศได้ ผู้กำหนดนโยบายที่สำคัญคือ รัฐร่วมกับองค์กรเอกชน (Non State Actors) โลกานิยมกับพหุนิยมจะมีความคล้ายคลึงกันโดยให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจ แต่มีข้อแตกต่าง ที่สำคัญคือ วิธีการเข้าไปดำเนินนโยบาย กล่าวคือ ในขณะที่พหุนิยมจะใช้การเจรจาต่อรอง ประนีประนอม สร้างพันธมิตร แต่โลกานิยม

*Paul R.Viotti and Mark V. Kauppi , International Relation Theory : Realism, Pruralism, Globalism. (Macmillan College Publishing Company, Inc.) p. 5-11.

กล่าวว่า ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นสามารถคาดคะเนได้จากประวัติศาสตร์ และใช้พลังทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าแก้ปัญหาได้

การกำหนดทิศทางของประเทศจากแนวความคิดทั้ง ๓ ประการนี้ สร้างความเข้าใจในการกำหนดทิศทางของประเทศก่อนที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ แต่ผู้เขียน (Viotti และ Kauppi) ก็ได้กล่าวถึงข้อจำกัดว่าแนวความคิดนี้มีใช้ทฤษฎี และบางครั้งนโยบายของรัฐ ก็จะมีทิศทางที่ผสมผสานกันระหว่างแนวความคิดทั้ง ๓ ประการ อย่างไรก็ตามการมองภาพของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวความคิดนี้ ควรจะมองแยกแยะระหว่างแนวความคิดโดยไม่ปะปนกันเพื่อให้มองเห็นสิ่งที่ต่างกันของแนวความคิดทั้ง ๓ ประการ

ในภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รูปแบบและนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ น่าจะเป็นแบบอัตรนิยม เพราะสหรัฐฯ ยึดถือความมั่นคงของประเทศ (Enhancing Security) เป็นประเด็นสำคัญที่สุด แม้จะให้ความสำคัญของเศรษฐกิจและสังคม แต่เมื่อมีการตัดสินใจเลือกระหว่างประเด็นของความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม สหรัฐฯ จะเลือกความมั่นคงก่อนเสมอ และพร้อมที่จะใช้กำลังทหารโดยการตัดสินใจของรัฐบาล แม้จะต้องผ่านกระบวนการประชาธิปไตยแต่เสียงของรัฐบาลจะเหนือกว่าเสมอ เช่น กรณีสงครามเวียดนาม กรณีสงครามอ่าวเปอร์เซีย และกรณีสงครามอิรัก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย เปรียบเทียบกับแนวความคิดทั้ง ๓ ประการ เห็นได้ชัดเจนว่าในอดีตไทยเคยให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติมากเนื่องจากมีภัยคุกคามเด่นชัด โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย เมื่อประเมินขีดความสามารถในการป้องกันตนเองและใช้กำลังทหารของชาติเป็นหลักในการป้องกันประเทศแล้ว ยุคนั้นจึงน่าจะเป็นอัตรนิยม ส่วนในปัจจุบันเราให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น และดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์นโยบาย โดยอาศัยการเจรจาต่อรองในเกือบทุกเรื่อง ดังนั้น หากจะนำนโยบายต่างประเทศของไทยมาเปรียบเทียบกับแนวความคิดนี้ ปัจจุบันไทยน่าจะมีแนวความคิดแบบพหุนิยม

Posen และ Ross^๒ เสนอทางเลือกยุทธศาสตร์สำหรับสหรัฐฯ ภายหลังจากยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลง ดังนี้

๑. Isolation หรือ Disengagement คือ การไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยคงใช้การทูตและให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ในเรื่อง Vital Interest ได้แก่ เรื่องของดินแดนและประชาชน หากจำเป็นต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นควรใช้วิถีทางการ

^๒Barry R.Posen and Andrew L. Ross, "Competting U.S. Grand Strategies." Fundamental of Force Planning, (Newport RI: Naval War College Press, 1995) p.115-133.

พูด ถ้าจะช่วยเหลือประเทศที่จะสร้างเพื่อนมนุษยธรรม ก็ควรช่วยเมื่อคู่สงครามเลิกรบ กันแล้ว

๒. Collective Security โดยมีจุดเริ่มต้น จากการมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรเป็นแนวความคิด ที่เน้นความสงบ (Peace) ไม่เน้นพลังอำนาจ (Power) โดยอาศัยองค์ระหว่างประเทศในการรักษา ความมั่นคง การใช้กำลังของตนเองอาจจะไม่พอหรือสิ้นเปลืองมาก จึงควรใช้กำลังของพันธมิตร รวมถึงการไม่ให้มีข้อขัดแย้งเรื่องเขตแดนระหว่างประเทศ

๓. Selective Engagement เป็นแนวคิดที่เน้นทั้งกำลังอำนาจและความสงบที่ไม่สมควร ใช้ยุทธศาสตร์แบบ Collective แต่ควรสร้างความสงบโดยหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งกับมหาอำนาจ เช่น รัสเซีย จีน หรือกลุ่มประเทศยุโรปรวมทั้งญี่ปุ่น แต่ก็ควรยุ่งเกี่ยวกับบางกรณี เพื่อผลประโยชน์ที่ มองเห็นว่าคุ้มค่า และอาจต้องใช้ความรุนแรงถ้ากรณีไม่ยินยอมตามข้อเสนอ ส่วนข้อขัดแย้งที่ไม่ คุ้มค่าและเสี่ยงต่อการขัดแย้งกับชาติมหาอำนาจ ข้อขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์รวมทั้งเรื่องสิทธิ มนุษยชนไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ทั้งนี้จะต้องมีกำลังของตนในการแก้ไขปัญหา

๔. Primacy เป็นแนวความคิดที่เน้นเรื่องกำลังอำนาจและความสงบ เช่นเดียวกับ Selective แต่ Primacy มีขนาดของกำลังอำนาจที่ใหญ่กว่า แนวความคิดนี้เป็นอัตนิยม คือ กำลัง อำนาจรับประกันความสงบ (Power Ensure Peace) ทั้งนี้ Selective เป็นความสมดุลของกำลังอำนาจ (Balance of Power) แต่ Primacy เห็นว่าสมดุลยังไม่สามารถสร้างความสงบได้ Selective มุ่งรักษา อำนาจในระหว่างมหาอำนาจ แต่ Primacy รักษาอำนาจเพื่อความยิ่งใหญ่ของสหรัฐฯ จึงต้องป้องกัน มิให้ประเทศคู่แข่งมีกำลังอำนาจเท่าเทียมสหรัฐฯ จะต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากมาใช้ในการ สนับสนุนยุทธศาสตร์นี้

Posen และ Ross มีความเห็นเพิ่มเติมว่า แนวความคิดทั้ง ๔ แบบ แม้จะมีบางส่วน คล้ายกัน แต่หากจะนำยุทธศาสตร์แต่ละแบบมาผสมกัน อาจสร้างปัญหาขึ้นได้ ทางเลือกทั้ง ๔ ประการนี้ น่าจะเหมาะสมกับสหรัฐฯ ซึ่งมีพลังอำนาจมากกว่าชาติอื่นๆ สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ ของตนได้โดยอิสระ แต่สำหรับชาติอื่นๆ คงจะไม่สามารถนำแนวความคิดนี้ไปใช้ได้โดยตรง แต่ เป็นประโยชน์ในการดัดแปลงไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของชาติตนคำจำกัดความที่เหมาะสม สำหรับยุทธศาสตร์ทั้ง ๔ แบบ คือ

๑. Isolationism หมายถึง เกือบจะไม่ (Almost Never)

๒. Collective Security หมายถึง เกือบทุกครั้ง (Almost Always)

๓. Selective Engagement หมายถึง แล้วแต่ (It all depends)

๔. Primacy หมายถึง เมื่อต้องการ (Whenever We Want)

นอกจากแนวความคิดทั้ง ๔ แบบข้างต้นแล้ว ปัจจุบันมี ความมั่นคงร่วม Cooperative Security^๓ ซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่ ที่เกิดหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง โดยมีความมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างความเข้าใจความเชื่อมั่น และความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกโดยไม่มีมาตรการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา ซึ่งได้แก่ OSEC, NACD, ARF เป็นต้น

หลักการความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ^๔

ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงหลายท่านให้คำจำกัดความและกำหนดรูปแบบ เรื่องความร่วมมือด้านความมั่นคง ไว้เป็นจำนวนมาก อาทิเช่น Richard N Hass ผู้อำนวยการความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ศาสตราจารย์ Glenn H. Snyder คณบดีรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา และ Yan Xuetong ผู้อำนวยการสถาบันศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ได้ศึกษาทฤษฎีและหลักการความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยมีรูปแบบและหลักการ สรุปได้ดังนี้

ระดับความร่วมมือด้านความมั่นคงแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ความร่วมมือระดับทวิภาคี (Bilateral Cooperation)

ความร่วมมือระหว่างประเทศ ๒ ประเทศ ทำความตกลงที่จะให้ความร่วมมือกันในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม การศึกษา หรือแม้แต่ด้านความมั่นคงเช่นในปี ๑๙๙๖ จีนและรัสเซียทำความตกลงความเป็นหุ้นส่วนว่าด้วยการให้คำปรึกษาด้านยุทธศาสตร์ (Consultative Strategic Partnership) หรือ สหรัฐฯ ได้ทำความตกลงกำหนดแนวทางความร่วมมือทางทหารใหม่ (The New Guidelines for Defense Cooperation) กับญี่ปุ่น เป็นต้น

๒. ความร่วมมือระดับพหุภาคี (Multilateral Cooperation)

ความร่วมมือระหว่างประเทศมากกว่า ๒ ประเทศขึ้นไปทำความตกลงที่จะให้ความร่วมมือกันด้วยความพร้อมใจในด้านต่างๆ รวมทั้งความร่วมมือด้านความมั่นคง เช่น ASEAN Regional Forum : ARF เป็นต้น และจากการที่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้พัฒนาความมั่นคงในระดับต่างๆ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคีไปพร้อมๆ กันจากที่ผ่านมาก็แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือทั้งสองระดับนี้ไม่ได้มีความขัดแย้งซึ่งกันและกันแต่อย่างใด ไม่ใช่เพราะขึ้นอยู่กับสมาชิกเป็นสำคัญ หากขึ้นอยู่กับธรรมชาติขององค์กรทั้ง ๒ แบบ ตัวอย่างเช่น ความตกลงความเป็นหุ้นส่วนทาง

^๓ Craig A. Snyder, *Contemporary Security and Strategy*. (London : Macmillan Press Ltd., 1999) p.113-117.

^๔ Yan Xuetong , *Security Cooperation in Asia-Pacific*. (Peking : Institute of International Relation, 2001)

ยุทธศาสตร์ระหว่างจีนกับรัสเซียก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อทั้ง ๒ ประเทศที่จะให้การสนับสนุนความตกลงของกลุ่มประเทศใน ARF ปัจจุบันจะเห็นได้ชัดเจนว่าความร่วมมือในระดับทวิภาคีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีบทบาทมากกว่าในระดับพหุภาคี สาเหตุมาจากความร่วมมือในระดับทวิภาคีประกอบไปด้วยภาคีสองประเทศ สมาชิกในภาคีสามารถกำหนดผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างพอใจ ส่วนในระดับพหุภาคีมีประเทศสมาชิกจำนวนมากความต้องการหลากหลาย จึงเป็นการยากที่สมาชิกจะมีความเห็นสอดคล้องในเรื่องผลประโยชน์ ทำให้ไม่บรรลุข้อตกลงความร่วมมือด้านความมั่นคงให้ถึงที่สุดได้ ข้อตกลงที่ได้จึงเป็นหลักการกว้างๆเพื่อให้ประเทศต่างๆสามารถรับข้อตกลงได้ร่วมกัน

หลักการว่าด้วยความมั่นคงร่วม (Concept of Collective Security)

Glenn Snyder^๔ ได้ทำการตรวจสอบกลุ่มประเทศด้านความมั่นคงร่วมหรือที่เรียกว่า Collective Security ในรูปแบบต่างๆ จำแนกได้ดังนี้

๑. พันธมิตร (Alliance) คือ การรวมตัวอย่างเป็นทางการของรัฐต่างๆในเรื่องทั่วไป รวมถึงการใช้กำลังทางทหาร เพื่อความมั่นคงร่วมหรือการใช้กำลังทหารกับรัฐอื่นๆภายนอกกลุ่มของตน เช่น องค์การสหประชาชาติจัดตั้งขึ้นมาในระดับองค์กรเหนือรัฐ (Supranational Organization) เพื่อจัดการในเรื่องความมั่นคงร่วม (Collective Security) กับผู้รุกรานหรือแม้แต่ชาติสมาชิกก็ตาม ส่วนองค์กรในระดับภูมิภาค ที่รวมตัวกันทางทหารในเรื่องความมั่นคงร่วมที่สำคัญได้แก่

๑.๑ องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) ประกอบด้วยสมาชิกชาติต่างๆ ในยุโรปตะวันตก และอเมริกาเหนือเป็นหลัก มีสมาชิกทั้งสิ้น ๒๑ ประเทศ โดยประเทศสหรัฐฯเป็นแกนนำ มีลักษณะเป็น Collective Self-defense ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล โดยอำนาจการตัดสินใจทั้งหมดอยู่ที่องค์กรที่ประกอบด้วยตัวแทนรัฐบาลของประเทศสมาชิกที่ใช้การลงมติหรือการเห็นพ้องก่อนการลงมติ ซึ่งแสดงว่าแต่ละประเทศสามารถใช้สิทธิยับยั้งได้

๑.๒ องค์การสนธิสัญญาออร์ซอ เป็นองค์กรความร่วมมือทางด้านการทหารที่จัดตั้งในค่ายสหภาพโซเวียต จัดตั้งในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ เพื่อถ่วงดุลและใช้เป็นเครื่องมือต่อรองกับองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ กติกาวอร์ซอมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านการเมือง การทหารต่อ

^๔ Glen H. Snyder., Excerpt from Alliance Theory : A Neorealist First Cut. (Newport RI : Naval War College, 1991), p.322-333.

ประเทศสมาชิก และเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งในสนธิสัญญาเปิดโอกาสให้สหภาพโซเวียตเข้าไปตั้งกองทหารในยุโรปตะวันออกบางประเทศได้

๑.๓ องค์การสนธิสัญญากลาง (Central Treaty Organization) เป็นองค์การร่วมมือทางทหารที่ริเริ่มและใช้ทุนอุดหนุนโดยสหรัฐฯ (แต่ไม่เป็นสมาชิก) มีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านการแผ่ขยายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในบริเวณตะวันออกกลาง ควบคู่ไปกับจุดมุ่งหมายการเมืองและทางเศรษฐกิจ สมาชิกองค์กรนี้ได้แก่ ตุรกี อิรัก ปากีสถาน และอังกฤษ ต่อมา อิรักได้ถอนตัวในปี ค.ศ. ๑๙๕๕

๑.๔ องค์การสนธิสัญญาแอนซัส (ANZUS) เป็นองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันในเขตภาคพื้นแปซิฟิก เพื่อต่อต้านอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ สมาชิกประกอบด้วยออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐฯ

บทบาทขององค์กรเหล่านี้มีมากในช่วงเริ่มต้นสงครามเย็น และในช่วงที่สหภาพโซเวียตยังพัฒนาความสามารถทางนิวเคลียร์ไม่ได้เต็มที่ แต่หลังจากที่สหภาพโซเวียตได้พัฒนาขีดความสามารถทางนิวเคลียร์ได้เต็มที่เทียบเท่าสหรัฐฯ ทำให้ประเทศทั้งสองเริ่มเห็นความจำเป็นที่จะต้องผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างกัน เนื่องจากไม่มีมหาอำนาจใดจะเสี่ยงต่อการเผชิญหน้ากันด้วยอาวุธนิวเคลียร์ บทบาทขององค์กรเหล่านี้จึงลดลงตามไปด้วย เหลือเพียงการปกป้องรัฐเล็กๆที่เป็นภาคีของสนธิสัญญา ประเทศมหาอำนาจหันมาใช้ในการเจรจา และความพยายามจำกัดการใช้และสะสมอาวุธลง อีกทั้งพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างกัน โดยการยอมรับเขตอิทธิพลของอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อสถานะของสงครามเย็นยุติลง การเห็นภัยร่วมกันของภาคีสมาชิกเริ่มลดลง และจากการที่เห็นว่าผู้ที่มีอิทธิพลต่อนโยบายของภาคีความร่วมมือที่แท้จริงคือประเทศมหาอำนาจที่พยายามใช้อิทธิพลผลักดันให้รัฐอื่นๆ ดำเนินการเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตน ความรู้สึกผู้พันกับองค์กรจึงเริ่มลดลง และเป็นผลให้องค์กรต้องสิ้นสภาพไป หรือยังคงอยู่แต่ลดบทบาททางความมั่นคงลง หรือเปลี่ยนแปลงไปเป็นความร่วมมือทางด้านอื่นๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น

๒. แนวร่วม (Alignment) เกิดจาก “ความคาดหวัง” (Expectation) ระหว่างประเทศสองประเทศหรือมากกว่าที่เชื่อว่าต้องให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันในกรณีเกิดสงครามขึ้นในประเทศใดๆ ความคาดหวังนี้มีสาเหตุมาจากความเข้าใจถึงผลประโยชน์ร่วมกัน (Perceived Common Interest) ระดับของความเข้มแข็งขึ้นอยู่กับความขัดแย้งกับฝ่ายตรงข้ามแต่ละประเทศว่ามีมากน้อยเพียงใด การที่ชาติต่างๆ ทำสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรกันก็ทำให้เกิดแนวร่วมขึ้นอย่างเป็นทางการ สาเหตุการที่ได้กำหนดเป็นสัญญา กฎหมาย ข้อบังคับ พันธกรณี หรือเป็นการแสดงออกต่อสาธารณชนร่วมกัน อย่างไรก็ตามในทางการเมืองการทำสนธิสัญญาเป็นทางการก็ไม่ใช่ความจำเป็น

เสมอไป แนวร่วมจึงอาจเกิดขึ้นได้หลายทาง เช่น ความเข้าใจร่วมกันในรูปข้อตกลงร่วม ที่จัดความขัดแย้งร่วมกันในทางการเมือง หรือความช่วยเหลือทางทหาร หรืออยู่ในระดับออกแถลงการณ์ร่วมกัน แนวร่วมอาจมีความเข้มข้น รุนแรง เบาบาง หรืออาจหายไป ขึ้นอยู่กับชาติต่างๆ ในกลุ่ม อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของผลประโยชน์ร่วมกัน การเมืองในภูมิภาค หรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในประเทศในกลุ่มก็ทำได้

มิตรประเทศทางทหาร (Coalition)

ประเทศต่างๆ ที่รวมกลุ่มกันทางทหารในยามปกติเรียกว่า มิตรประเทศ ซึ่งแตกต่างจากพันธมิตร ที่เป็นการรวมกลุ่มกันต่อต้านคนอื่นในยามสงคราม หรือในภาวะไม่ปกติ มิตรประเทศจะเป็นการดำเนินการอย่างหลวมๆ ไม่กำหนดระเบียบวิธีทางการเมือง เช่น การป้องกันจากการถูกโจมตีร่วมกัน ฯลฯ อาจถือได้ว่าเป็นพันธมิตรเฉพาะกรณีก็ได้ หรืออาจจะถือเป็นแนวร่วมอย่างไม่เป็นทางการด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์พิเศษ หรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

Richard N. Hass ได้กล่าวว่า ความร่วมมือทางทหารในลักษณะมิตรประเทศนี้โดยธรรมชาติจะไม่ใช่ทางการเมือง แต่ในทางปฏิบัติจะได้ผลดีมากที่สุด ด้วยวิธีการนี้ไม่จำเป็นต้องมีองค์กรที่เป็นทางการเมืองอย่าง เช่น NATO หรืออยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรเหนือรัฐ เช่น สหประชาชาติ เป็นการรวมตัวกันเฉพาะชาติที่มีจุดมุ่งหมายหรือภารกิจร่วมกัน ระดับความร่วมมือในกลุ่มสมาชิกขึ้นอยู่กับขีดความสามารถเฉพาะตนและความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกัน หรือที่เรียกว่า Coalitions of the Willing อย่างในกรณีของสงครามอ่าวเปอร์เซีย สหรัฐฯ ได้ร่วมกับมิตรประเทศเข้าดำเนินการปลดปล่อยคูเวต จากการรุกรานของอิรักได้อย่างมีประสิทธิภาพ Hass เชื่อว่าการรวมกลุ่มชั่วคราวในลักษณะการดำเนินนโยบายต่างประเทศจะได้ผลดีที่สุด

ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับความมั่นคงร่วม (Cooperative Security and Collective Security)

ลักษณะของความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) และความแตกต่างกับความมั่นคงร่วม (Collective Security) หรืออีกนัยหนึ่งที่ Yan Xuetong กล่าวถึงก็คือพันธมิตรทางทหารที่จัดว่าเป็นความร่วมมือที่มีมานานนับศตวรรษ เช่น ในประวัติศาสตร์ของจีนหรือในยุโรปก็ได้ปฏิบัติติดต่อกันมาถือเป็นหลักการที่เรียกว่า ความมั่นคงร่วม โดยเน้นการใช้กำลังเข้าจัดการกับข้อขัดแย้งต่างๆ เช่นในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งผู้ที่นำหลักการความมั่นคงร่วมมาใช้คือประธานาธิบดีวิลสัน ของสหรัฐฯ โดยให้กำหนดองค์การสันนิบาตชาติขึ้นจนมาเป็นองค์การสหประชาชาติภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง และหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็นประเทศต่างๆ ในยุโรปได้กำหนดแนวความคิดของความร่วมมือด้านความมั่นคงขึ้นมาเป็นกลไกใหม่ด้านความมั่นคงโดยเน้นการเจรจาเพื่อป้องกันการใช้กำลังทางทหารระหว่างชาติต่างๆ ในเรื่องผลประโยชน์

เช่น Conference on Security Cooperation in Europe ของกลุ่มประเทศในยุโรป เป็นต้น โดยสรุปก็คือ ความร่วมมือด้านความมั่นคงเน้นในการปรึกษาหารือโดยสันติ แต่ความมั่นคงร่วม หรือพันธมิตรเน้นการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา สำหรับความแตกต่างระหว่างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับความมั่นคงร่วม พอสรุปได้ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์แตกต่างกัน (Difference Goals)

วัตถุประสงค์หลักของความร่วมมือด้านความมั่นคงคือ การป้องกันสงครามหรือการใช้กำลังทหารระหว่างประเทศสมาชิก เป็นการจัดการภายในเพื่อป้องกันการใช้กำลังกันเองในหมู่สมาชิกเท่านั้น มิใช่ระหว่างสมาชิกกับประเทศอื่นนอกกลุ่ม ตัวอย่างเช่น ARF มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันการใช้กำลังทหารระหว่างกันของประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก โดยจะไม่ให้ความสนใจ ความขัดแย้ง ของประเทศสมาชิกกับประเทศนอกกลุ่ม ส่วนในเรื่อง ความมั่นคงร่วมคือ พันธมิตรทางทหารจัดเตรียมกำลังร่วมกันในหมู่พันธมิตรที่จะชนะสงครามกับประเทศที่ไม่เป็นพันธมิตร หรือเป็นการใช้กำลังเพื่อยับยั้งฝ่ายตรงข้าม การกิจพันธมิตรทางทหารจึงจำกัดเฉพาะเรื่องของกลุ่มกับประเทศภายนอกกลุ่มไม่ได้รวมถึงปัญหาความขัดแย้งภายใน

๒. คุณลักษณะแตกต่างกัน (Difference Characters)

ความร่วมมือด้านความมั่นคงจัดเป็นระบบเปิดซึ่งผนวกไปถึงประเทศที่ขัดแย้งกันอยู่แล้วเข้าไว้ด้วยกัน ในระบบนี้จะไม่ยึดถือในเรื่องของภัยคุกคามที่ไม่ชัดเจนเพื่อที่จะตัดทอนหรือลดภัยคุกคามลง ความร่วมมือด้านความมั่นคงมุ่งที่จะเสริมสร้างความไว้วางใจของชาติที่อาจขัดแย้งกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีหรือพหุภาคีก็ได้ ส่วนในระบบความมั่นคงร่วมนั้นจัดเป็นระบบปิด โดยจะไม่รวมประเทศที่เป็นศัตรูไว้ในระบบ มีหลักยึดถือการมีศัตรูร่วมและการต่อต้านศัตรูร่วมกัน หากไม่มีศัตรูพันธมิตรทางทหารจะไม่สามารถคงอยู่หรือรักษาวัตถุประสงค์เดิมไว้ได้ ด้วยเหตุนี้มาได้จึงไม่ยอมให้รัสเซียเข้าเป็นสมาชิก แต่รัสเซียมีสิทธิเข้าร่วมการประชุมกับสมาชิกรับได้ หรือการที่พันธมิตรระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นไม่ยอมรับจีนเข้าร่วมด้วยระบบความมั่นคงร่วมนี้นี้ไม่เปิดรับสมาชิกจากทุกประเทศ

๓. เนื้อหาแตกต่างกัน (Difference Contents)

ความร่วมมือด้านความมั่นคง เนื้อหาหลักก็คือพัฒนาความเชื่อถือว่าไว้วางใจทางการเมืองขยายขอบเขตผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเพิ่มความโปร่งใสทางทหาร ส่วนความมั่นคงร่วมหรือพันธมิตรทางทหารนั้นจะตีกรอบเฉพาะความร่วมมือทางทหาร เช่น กลุ่มประเทศพันธมิตรหากประเทศใดเข้าสู่สงคราม ก็จะสามารถใช้ฐานทัพและการส่งกำลังร่วม รวมทั้งแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทหาร อย่างเช่นกรณีที่มีอิตาลีและสเปน ซึ่งเป็นสมาชิกรับได้ยินยอมให้สหรัฐฯ ใช้ฐานทัพอากาศโฆเมติอริกในการรบเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๓ เป็นต้น

๔. หลักการต่างกัน (Difference Principles)

ความร่วมมือด้านความมั่นคงยึดถือหลักการของการอาสาที่จะให้การปรึกษาหารืออย่างสันติ ความร่วมมือสิทธิที่เท่าเทียมกัน และ ทุกประเทศสมาชิกมีสิทธิยับยั้งเท่าเทียมกันในพื้นฐานของความมั่นคง ความตกลงจะอยู่ระหว่างประเทศสมาชิกที่ปรึกษากัน การปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพเกิดขึ้นหลังจากทุกประเทศได้ตกลงกันแล้วเท่านั้น ส่วนพันธมิตรทางทหารนั้นจะเป็นไปตามลำดับการบังคับบัญชาสูงสุดที่จะตัดสินใจ ผู้บังคับบัญชานี้มาจากประเทศที่มีพลเมืองจำนวนมากที่สุด เช่น ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของพันธมิตรในสงครามเกาหลีมาจากสหรัฐฯ เป็นต้น

การสร้าง kepercayaanไว้วางใจ (The Concept of Confidence Building)

มาตรการสร้างความเชื่อไว้วางใจต่อกัน (Confidence Building Measures : CBMs)^๖

การหารือด้านความมั่นคงในภูมิภาคด้วยมาตรการสร้างความเชื่อไว้วางใจต่อกัน (Confidence Building Measures: CBM) เป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันความเกรงกลัวและลดความหวาดระแวงที่เกิดจากการแข่งขันกันทางทหารและทางการค้าในโลกสมัยใหม่ และนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนความเห็นที่เป็นมิตร ทั้งนี้มีการสนับสนุนการสร้างมาตรการสร้างความเชื่อไว้วางใจต่อกัน หลายระดับในยุโรป สำหรับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียมีการสร้าง CBMs ด้วยการประชุม The Fifth Western Pacific Naval Symposium (WPNS)^๗ ที่มีการประชุมในระดับผู้บัญชาการทหารเรือ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเชื่อไว้วางใจที่เน้นในทางทะเล (Maritime Confidence Building Measures) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เกิดความเชื่อไว้วางใจกันระหว่างกองทัพเรือชาติต่าง ๆ โดยมีแนวทางความร่วมมือ ๗ ประการ ได้แก่

๑. การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่กองทัพเรือ (Enhancement of Naval Personal Exchange) เช่น การแลกเปลี่ยนการเยือนของผบ.ทร.ระหว่างประเทศในภูมิภาค

๒. การส่งเสริมการเยี่ยมชมของหน่วยกำลังทางเรือ (Enhancement of Visit of Naval Units) เช่น การเยือนเมืองท่าต่างประเทศของหมู่เรือฝึกนักเรียนนายเรือ

^๖ สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง. สรุปผลการประชุมทางวิชาการกองทัพเรือครั้งที่ ๒๑๒ กันยายน ๒๕๔๖

^๗ ไกรศรี เกษร, นาวาเอก ข้อสังเกตกับความมั่นคงของประเทศไทย, เอกสารประจำภาคของนักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือ วันที่ ๑๗, หน้า ๕๕

๓. การปรับปรุงความโปร่งใสในด้านการปฏิบัติการทางเรือ(Improvement of Transparency in Naval Exercises) เช่น การฝึก Mine Countermeasure Exercise (MCMES) และการฝึก Diving Exercise (DIVEX)

๔. การแถลงโครงการป้องกันประเทศอย่างเป็นทางการ(Presentation of Defense Program) เช่นการจัดทำสมุดปกขาว (White Paper) การแลกเปลี่ยนโครงสร้างกำลังทางเรือ รายชื่อ และตำแหน่งนายทหารอาวุโสของกองทัพเรือ

๕. ความตกลงแบบทวิภาคี ในเรื่องการป้องกันเหตุที่เกิดขึ้นในทะเล(Prevention of Incidents at Sea)

๖. การบรรเทาภัยพิบัติในกรณีที่เป็นความเสียหายขนาดใหญ่(Relief Activities in Large Scale Disasters) เช่นการส่งกำลังทางเรือไปบรรเทาภัยพิบัติ

๗. การบรรเทาภัยพิบัติกรณีเรือเสียหายอย่างร้ายแรง(Search and Rescue Operation and Training)

หลักการ ความโปร่งใส (Transparency)

เป็นเครื่องมือสำคัญใน มาตรการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจเพื่อเพิ่มความมีเสถียรภาพทางการเมืองและการทหารระหว่างประเทศ ความโปร่งใส (Transparency) เป็นหลักในการสร้างความไว้วางใจต่อกันให้สูงขึ้น โดยเป็นมาตรการที่กำหนดให้ทุกประเทศมีกำลังรบไว้เพื่อการป้องกันตนเองมิใช่เพื่อการรุกราน สำหรับการแสดงความโปร่งใสทางทหารสามารถกระทำได้โดยการให้หรือแสดงข้อมูลระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในเรื่องการปฏิบัติการทางทหาร โดยมาตรการแสดงความโปร่งใสจะประกอบไปด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านขีดความสามารถทางทหาร งบประมาณป้องกันประเทศ การปฏิบัติการทางทหาร และนโยบายทางด้านการทหาร รวมไปถึงการเจรจาระหว่างรัฐบาลในเรื่องการทหารหรือความมั่นคง มาตรการแสดงความโปร่งใสมิได้เป็นสิ่งที่เข้ามาแทนที่การถ่วงดุลอำนาจแต่เป็นสิ่งที่เสริมสร้างโดยตรง แม้ว่ารัฐอาจมีความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ แต่หากมีมาตรการสร้างความไว้วางใจกันอยู่ อย่างน้อยก็ยังช่วยมิให้เกิดสงครามขึ้นได้ และในกรณีกลุ่มประเทศในเอเชียที่ขาดองค์กรด้านความมั่นคงแบบเดียวกับองค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือหรือนาโต้ มาตรการสร้างความโปร่งใสและมาตรการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ที่จะก่อให้เกิดความไว้วางใจแม้ว่าจะไม่มีสมดุลของกำลังอำนาจแต่ก็มีลักษณะที่เป็นมิตรมากกว่าการจัดเตรียมกำลังเพื่อรุกรานแสดงอำนาจกัน

กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงขององค์การสหประชาชาติ^๔

บทบาทหลักประการหนึ่งของสหประชาชาติคือการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติ (The Maintenance of International Peace and Security) โดยมีกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ผูกพันทุกชาติ ทั้งที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติและมีได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ กำหนดไว้ว่า “สหประชาชาติจะประกันว่ารัฐๆ ที่มีใช้สมาชิกสหประชาชาติ ทั้งปวงจะปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ トラบเท่าที่จำเป็นต่อการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติ” นอกจากนั้นกฎบัตรยังให้การรับรองกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นมา ตั้งแต่อดีตและได้รับการปฏิบัติและยอมรับจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ

๑. เพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของประชาชาติ (International Peace and Security) โดยมาตรการร่วมที่มีประสิทธิภาพ (Effective collective measures) สำหรับการป้องกัน (Prevention) การกำจัดภัยคุกคามต่อสันติภาพ (Removal of threats to the peace) และการปราบปรามการกระทำในลักษณะรุกราน (Suppression of acts of aggression) หรือการกระทำใดๆ ในลักษณะทำลายสันติภาพ (Any breaches of peace) การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างชาติด้วยสันติวิธี โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสันติภาพ ความมั่นคง และกระบวนการยุติธรรมระหว่างประชาชาติ ละเว้นการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลักษณะที่คุกคามหรือใช้กำลังหรือคุกคามต่ออธิปไตยในดินแดนหรือเอกราชของชาติอื่นๆ ด้วยการกระทำใดๆ ที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหประชาชาติ (หมายรวมถึงสมาชิกทุกชาติ)

๒. เพื่อพัฒนามิตรภาพความสัมพันธ์ระหว่างชาติสมาชิกบนพื้นฐานการเคารพหลักการสิทธิความเท่าเทียมกันและการปกครองตนเองของประชาชน (Principles of equal rights and self determination of peoples)

๓. เพื่อบรรลุความร่วมมือระหว่างนานาชาติในการแก้ปัญหาประชาชาติในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม มนุษยธรรม และการส่งเสริม/กระตุ้นการเคารพในสิทธิมนุษยชน (Human rights) และเสรีภาพพื้นฐาน (Fundamental freedoms) โดยไม่มีการแบ่งแยกเผ่าพันธุ์ เพศ ภาษา ศาสนา

^๔ ประกัสร์ เทพชาตรี, ศศ.ดร. บทบาทของสหประชาชาติในสหประชาชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘)

๔. เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับการประสานการดำเนินการของชาติสมาชิกอันจะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สมัชชาใหญ่ (General Assembly)

สมัชชาใหญ่เป็นองค์กรหลักของสหประชาชาติ ซึ่งเปรียบเหมือนสภาโลกหรือเวทีจำลองการเมืองโลก ซึ่งมีผู้แทนของชาติสมาชิกสหประชาชาติทุกชาติเป็นสมาชิกฯ แต่ละชาติจะส่งผู้แทนมาประจำสมัชชาใหญ่ชาติละไม่เกิน ๕ คน (แต่อาจมีผู้แทนสำรองได้อีกชาติละ ๕ คน) แต่ทุกชาติมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน ๑ ชาติ ๑ เสียง สมัชชาใหญ่จะพิจารณาหลักทั่ว ๆ ไป ของความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงถดถอยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการธำรงรักษาความมั่นคงและสันติภาพนานาชาติ การควบคุมการปลดอาวุธ กฎข้อบังคับในการครอบครองอาวุธ และผลิตข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าวให้กับชาติสมาชิกหรือคณะมนตรีความมั่นคง

คณะมนตรีความมั่นคงฯ (Security Council)

คณะมนตรีความมั่นคงฯ มีความรับผิดชอบหลักในการธำรงและรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ (International Peace and Security) ประกอบด้วยสมาชิกถาวร ๕ ชาติ (สหรัฐ รัสเซีย สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส จีน) และสมาชิกไม่ถาวร ๑๐ ชาติ ซึ่งจะดำรงตำแหน่งวาระละ ๒ ปีและได้รับมอบอำนาจพิเศษตามหมวด ๖ ๗ ๘ และ ๑๒ เพื่อจัดการกับความขัดแย้งโดยสันติวิธี (Article 24) และอำนาจในการตัดสินใจว่ากระทำใดเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดและทำลายสันติภาพ และการกระทำในลักษณะรุกราน รวมถึงรับผิดชอบในการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อรักษาและสถาปนาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ (Article 39) โดยมีสิทธิตามกฎหมายที่จะอนุมัติการใช้กำลังทหารกรณีจำเป็น การปฏิบัติการใด ๆ ของคณะมนตรีความมั่นคงฯ ถือว่าเป็นการปฏิบัติการในนามสมาชิกสหประชาชาติทั้งหมด (Article 24) และถือว่าสมาชิกเห็นชอบและให้การยอมรับการตัดสินใจนั้น ๆ (Article 25)

กฎบัตรในหมวดที่เกี่ยวข้องกับอำนาจการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

หมวด ๖ การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี (Pacific Settlement of Disputes) กำหนดวิธีการจัดการกับความขัดแย้งด้วยหลาย ๆ มาตรการสันติวิธี ได้แก่ การเจรจาต่อรอง (Negotiation) การสอบสวน (Enquiry) การไกล่เกลี่ย (Mediation) การประนีประนอมปรองดองกัน (Conciliations) การใช้อำนาจตุลาการ (Arbitration) และตัดสินปัญหาโดยศาล (Judicial Settlement)

หมวด ๗ มาตรการจัดการเกี่ยวกับการคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดสันติภาพ และการกระทำในลักษณะรุกราน (Action with respect to threats to peace Breach of peace and Act of aggression) ใช้อำนาจบังคับอย่างจำเป็น เพื่อจัดการกับภัยคุกคามต่อสันติภาพ (Threats of Peace) การละเมิดสันติภาพ (Breach of the Peace) และการกระทำในลักษณะรุกราน (Act of Aggression)

คณะมนตรีความมั่นคงฯ จะตัดสินว่าเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพที่เป็นการละเมิดสันติภาพ หรือการกระทำในลักษณะรุกรานหรือไม่ และจัดทำข้อเสนอแนะหรือตัดสินใจว่ามาตรการใดจะนำมาใช้เพื่อความมั่นคงนานาชาติ (Article 39) ก่อนสถาปนามาตรการบังคับ คณะมนตรีความมั่นคงฯ อาจเรียกร้องให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามมาตรการ ได้แก่ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจบางส่วนหรือทั้งหมด การโดดเดี่ยวโดยการตัดขาดการสื่อสารคมนาคม เช่น การจราจรทางอากาศ และวิธีการติดต่อสื่อสารอื่น ๆ และตัดความสัมพันธ์ทางการทูต (Article 41)

หมวด ๘ การจัดการระดับภูมิภาค (Regional Arrangement) สนับสนุนมาตรการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ในระดับภูมิภาค อย่างสันติวิธี ก่อนที่ความขัดแย้งนั้นจะถูกเสนอเข้าสู่คณะมนตรีความมั่นคง คณะมนตรีความมั่นคงฯ อาจแสวงประโยชน์จากการดำเนินการขององค์กรภูมิภาค เพื่อบังคับให้เกิดสันติภาพภายใต้อำนาจขององค์กรภูมิภาคเอง

วิวัฒนาการของกระบวนการรักษาสันติภาพ (Evolution of Peacekeeping)

การรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) หรือการบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace Enforcement) เป็นเทคนิค วิธีการ และมาตรการ มีการพัฒนารูปแบบไปตามสภาพแวดล้อมของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ดังนี้

๑. Classical Peacekeeping

การรักษาสันติภาพของสหประชาชาติมีกำเนิดมาตั้งแต่ยุคสงครามเย็นในห้วงดังกล่าว ความขัดแย้งเป็นลักษณะความขัดแย้งระหว่างรัฐ (Interstate Conflict) ซึ่งขับเคลื่อนโดยอุดมการณ์ที่แตกต่างกันของค่ายเสรีและค่ายสังคมนิยมผ่านสงครามตัวแทน (Proxy war) การรักษาสันติภาพในยุคสมัยนั้นจึงจำกัดขอบเขตเพียงการใช้กำลังไม่ติดอาวุธ หรือติดอาวุธเบา เข้าไปวางระหว่างสองฝ่ายที่ขัดแย้ง โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย เพื่อสังเกตการณ์การละเมิดสัญญาหยุดยิงโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การแก้ปัญหาทางการทูตดำเนินไปได้ โดยภารกิจรักษาสันติภาพสหประชาชาติได้เริ่มจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพที่มีการ ติดอาวุธเป็นครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๖ ในภารกิจสังเกตการณ์การถอนทหารของฝรั่งเศส อียิปต์ และอังกฤษ ออกจากดินแดนอียิปต์ (United Nation Emergency Forces : UNEF) รูปแบบของการรักษาสันติภาพแบบดั้งเดิม ได้ถูกใช้เป็นต้นแบบเรื่อยมา ห้วง ค.ศ. ๑๙๗๔ – ๑๙๘๘ จนเกิดการพัฒนารูปแบบการรักษาสันติภาพโดยได้รับการยินยอมโดยคู่กรณีในเวลาต่อมา

๒. Agenda for Peace (Contemporary Peacekeeping)

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของปัญหาความขัดแย้งประมาณ ค.ศ. ๑๙๙๑ ได้เปลี่ยนจากความขัดแย้งของ ๒ ขั้วมหาอำนาจผ่านสงคราม ตัวแทน (Proxy Wars) เป็นความขัดแย้งภายใน (Intrastate Conflicts) เป็นเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อนของนานาชาติ และการช่วงชิงทรัพยากร ปัญหา

ที่สะสมได้แก่ ปัญหาความแตกแยกด้านเชื้อชาติ ศาสนา โดยเฉพาะในรัฐอิสระที่ได้รับเอกราชใหม่ ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง จาก Tajikistan และ Yugoslavia ไปถึง Sierra Leone Mozambique การรักษาสันติภาพ เปลี่ยนเป็นวาระเพื่อสันติภาพ (Agenda for Peace) มีมาตรการ ๓ ประการ ซึ่งเป็นรากฐานมาจนทุกวันนี้ ดังนี้

๒.๑ การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy)

เป็นการปฏิบัติเพื่อป้องกันความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้น ป้องกันความขัดแย้ง ขยายตัวเป็นการพิพาท หรือป้องกันการพิพาทไม่ให้ขยายวงกว้าง ได้แก่ มาตรการสร้างความเชื่อมั่น การค้นหาข้อเท็จจริง ระบบแจ้งเตือนแต่เนิ่น การทำให้เกิดสันติภาพ (Peace Making) เป็นการ ดำเนินการทางการทูต (Diplomatic Action) เพื่อกลับมาสู่ข้อตกลง โดยวิธีสันติภาพได้หมวด ๖ มาตรา ๓๓ ได้แก่ การเจรจา การสอบสวนข้อเท็จจริง การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม อนุญาโตตุลาการ กระบวนการทางศาล

๒.๒ การรักษาสันติภาพ (Peacekeeping)

เป็นการปฏิบัติการของสหประชาชาติในพื้นที่ความขัดแย้ง โดยความยินยอม ของคู่กรณี โดยทั่วไป เป็นการปฏิบัติการของกำลังทหารของสหประชาชาติ ดำรวจ รวมถึงพลเรือน การรักษาสันติภาพเป็นเทคนิคเกี่ยวข้องกับความยินยอมของคู่กรณี การกำหนดหรือเฝ้าตรวจ ข้อตกลงที่เกี่ยวข้องเพื่อควบคุมความขัดแย้ง เช่น ข้อตกลงหยุดยิง การแยกกองกำลังออกจากกัน (Separation of forces) และข้อมติในการยุติความขัดแย้ง (Resolution) หรือเพื่อความปลอดภัยในการ ส่งความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม

๒.๓ การสร้างสันติภาพ (Peace Building)

เป็นการปฏิบัติเพื่อกำหนด และสนับสนุนโครงสร้างต่างๆ ที่จะเสริมความ มั่นคง และความแข็งแรงของสันติภาพ เพื่อป้องกันการกลับสู่สภาพความขัดแย้ง เป็นกระบวนการ สำคัญหลังจากภาวะความขัดแย้งยุติ ซึ่งรวมถึงโครงการความร่วมมือที่จะนำไปสู่การพัฒนา ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการขยาย ความไว้วางใจ ความเชื่อใจและการปฏิสัมพันธ์ (Interacting) ระหว่าง ฝ่ายที่เคยเป็นศัตรูกัน

๓. Peace Enforcement

มาตรการบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace Enforcement) เป็นมาตรการจำเป็นใน สถานการณ์ที่คู่กรณีไม่เคารพในข้อตกลงหยุดยิง ด้วยการส่งกำลังบังคับให้เกิดสันติภาพโดยไม่ ต้องการการยินยอม การกิจบังคับให้เกิดสันติภาพเป็นบทเรียนจากภารกิจ UNIFIL เกิดครั้งแรกใน คองโก (United Nation Operations in Congo : UNOC) หลักการการถูกพัฒนาเป็นการใช้กำลังน้อย ที่สุดเท่าที่จำเป็น (Use of minimum forces as necessary)

๔. Modern Peacekeeping หรือ Multi - dimension Peacekeeping

สหประชาชาติประสบปัญหาข้อจำกัดจากการเพิ่มจำนวนของความขัดแย้งที่จะต้องเข้าไปดูแล สภาพแวดล้อมของความขัดแย้งมีความซับซ้อน มีการปฏิบัติขององค์กรที่มีใช้ทหาร (Non – military elements) มากขึ้น มีหลายครั้งที่สหประชาชาติเข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอาวรณ์ในลักษณะของข้อตกลงสันติภาพเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Peace Agreement) การรักษาสันติภาพแบบดั้งเดิมไม่สามารถตอบสนองแนวความคิด ในการรักษาสันติภาพจึงถูกพัฒนาต่อไปครอบคลุมมาตรการเหล่านี้

๔.๑ การกำหนดข้อตกลงสันติภาพเบ็ดเสร็จ (Implementation of Comprehensive Settlement) การสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน (Sustainable Peace) ด้วยการกำหนดข้อตกลงสันติภาพเบ็ดเสร็จ ซึ่งจะครอบคลุมในทุกมิติที่มีผลต่อเสถียรภาพและความมั่นคง เช่น

๔.๑.๑ กำกับดูแลมาตรการหยุดยิง (Cease Fire agreement)

๔.๑.๒ การปลดอาวุธ การถอนทหารและการกลับคืนสู่สังคม (Disarmament Demobilization and Reintegration)

๔.๑.๓ การนำผู้พลัดถิ่น (Refugee) ผู้พลัดถิ่น (Displaced persons) กลับสู่ถิ่นฐาน

๔.๑.๔ การสนับสนุนกระบวนการเลือกตั้ง (Electoral support)

๔.๑.๕ การจัดระบบการบริหารแผ่นดินชั่วคราว (Interim Administration)

๔.๑.๖ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้กลับสู่สภาพปกติ (Economic Rehabilitation)

๔.๒ คุ้มครองการปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม (Protection of Humanitarian Assistance)

๔.๓ การคว่ำบาตร (Sanction) อำนาจตามกฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๔๑ เพื่อให้คู่กรณีที่ถูกคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติกลับมาให้ความร่วมมือ

๔.๔ การปลดอาวุธ (Disarmament)

๕. Intervention

หลังเหตุการณ์ ๙/๑๑ บทบาทด้านการรักษาสันติภาพถูกหยิบยกไปใช้อย่างกว้างขวางโดยอาศัยข้ออ้างของภัยคุกคามสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติ ในขณะที่การปฏิบัติการมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการของการรักษาสันติภาพ อันได้แก่ ความเป็นกลาง (Impartiality) การยินยอม (Consent) และการใช้กำลังน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นต่อการป้องกันตนเอง (The use of minimum forces sufficiently for self-defense) รูปแบบของการรักษาสันติภาพจึงมีลักษณะใกล้เคียงกับการแทรกแซง (Intervention)

ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน^๕

อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) เมื่อ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยมีสมาชิกริเริ่ม ๕ ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค ชำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงปลอดภัยทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน ต่อมา บรูไน ได้เข้าเป็นสมาชิกในลำดับที่ ๖ เมื่อ ๗ มกราคม ๒๕๒๗ และเวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกในลำดับที่ ๗ เมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ ส่วนสหภาพพม่า และ ลาว เข้าเป็นสมาชิกพร้อมกัน เมื่อ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐ และกัมพูชา เป็นประเทศสุดท้ายที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน เมื่อ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ ทำให้ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกรวมทั้งหมด ๑๐ ประเทศ

ในยุคเริ่มต้นของอาเซียน ได้ตระหนักถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงในการผนึกกำลังต่อต้านภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ จนเมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงสถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้เปลี่ยนจากสภาวะแห่งความตึงเครียดและการเผชิญหน้า มาสู่สภาวะที่มีเสถียรภาพ ความมั่นคงและความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด จนกลายเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และเป็นตัวอย่างของการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีบทบาทและพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จนมีหลายประเทศในโลกสนใจที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์และกระชับความร่วมมือกับอาเซียนในฐานะคู่เจรจา (Dialogue Partner) ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมระดับเจ้าหน้าที่และการประชุมระดับรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

อาเซียนตระหนักดีว่า ภูมิภาคที่มีสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง และความเป็นกลาง จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้า จึงได้ร่วมกันสร้างประชาคมอาเซียนให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ และส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างประเทศสมาชิก ผลงานที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ คือ

^๕ มนู วัลยะเพ็ชร, รศ.ดร. อาเซียนกับการร่วมมือทางการเมืองเพื่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๔).

**สนธิสัญญาไมตรี และความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
(Treaty of amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) ปี ๒๕๑๕**

ถือเป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคที่มุ่งเน้นการสร้างสันติภาพและความมั่นคง และความร่วมมือระหว่างกัน โดยมีบทบัญญัติที่สำคัญ คือ การเคารพในอิสรภาพอธิปไตย ความเท่าเทียมกันที่จะไม่แทรกแซงในกิจการภายในซึ่งกันและกัน รวมทั้ง จะแก้ไขปัญหาระหว่างหรือข้อพิพาทโดยสันติวิธี

ปฏิญญาให้ภูมิภาคอาเซียน เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN) ปี ๒๕๑๔

เป็นการประกาศอำนาจอธิปไตยของอาเซียน เพื่อเป็นหลักประกันต่อสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาค (Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapon Free Zone : SEANWFZ) ปี ๒๕๓๓

เป็นสนธิสัญญาที่อาเซียนพยายามแสดงให้มหาอำนาจต่างๆ เห็นว่าอาเซียนไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการสะสมอาวุธ และเป็นเครื่องมือในการแสดงออกของมหาอำนาจต่างๆ ที่พยายามแผ่อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาค

ปฏิญญา ว่าด้วยแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea : DOC) ปี ๒๕๔๕

เป็นผลงานที่สำคัญของอาเซียนในการใช้เวทีเจรจา เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในการอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratleys) และหมู่เกาะพาราเซลส์ (Paracels) ระหว่างประเทศอาเซียน ๔ ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม และบรูไน ที่อ้างกรรมสิทธิ์ทับซ้อนกับจีน ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าว อาจทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับจีน ทั้งนี้ ทุกฝ่ายได้แสดงเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะจัดตั้งคณะทำงานร่วมอาเซียน-จีน เพื่อจัดการประชุมหาข้อยุติในอนาคตต่อไป

นอกจากนี้ ภายหลังที่เกิดเหตุการณ์การก่อวินาศกรรมในสหรัฐฯ เมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ อาเซียนได้ออกปฏิญญาเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๗ เมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เพื่อย้ำถึงพันธกรณี และความร่วมมือกันในการต่อต้านการก่อการร้าย รวมทั้ง ให้มีการเร่งรัดการปฏิบัติตามแผนดำเนินงานอาเซียน เพื่อต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมครั้งต่อๆ มาอีกด้วยในการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ ๕ เมื่อ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๖ ที่บาห์ลี

ได้มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วย ความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord ๑๑ หรือ Bali Concord ๑๑) เห็นชอบให้มีการจัดตั้ง ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยประชาคมอาเซียน จะประกอบด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community : ASC) มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข โดยการแก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประชาคมความมั่นคงอาเซียน จะต้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ใช้เอกสารทางการเมือง และกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้ว ในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ และการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

๒. ริเริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคง และกำหนดรูปแบบใหม่สำหรับความร่วมมือในด้านนี้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการส่งเสริมสันติภาพภายหลังจากการเกิดข้อพิพาท

๓. ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล ซึ่งอาเซียนยังไม่มีความร่วมมือด้านนี้ ทั้งนี้ ความร่วมมือทั้ง ๓ ข้อ จะต้องไม่กระทบต่อนโยบายต่างประเทศ และความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกกับประเทศนอกภูมิภาค

บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ^{๑๑}

ในการเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพแต่ละครั้ง กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทสำคัญในฐานะหน่วยงานติดต่อประสานงานกับสหประชาชาติ และผู้ดูแลภาพรวมของความร่วมมือระหว่างไทยกับสหประชาชาติในกรอบต่างๆ โดยในทางปฏิบัติ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้พิจารณานโยบายหลักการว่า ปฏิบัติการรักษาสันติภาพครั้งใดที่ไทยควรเข้ามีส่วนร่วม โดยพิจารณาผลกระทบด้านความ มั่นคง การเสริมสร้างศักดิ์ศรีและบทบาทของประเทศในปฏิบัติการระหว่างประเทศ และการพัฒนาความรู้และความเชี่ยวชาญของหน่วยงานไทยในบทบาทเกี่ยวกับการรักษา

^{๑๑}กรมองค์การระหว่างประเทศ, กองสันติภาพ ความมั่นคงและการลดอาวุธ. "บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศในการรักษาสันติภาพ" (ออนไลน์). เข้าได้ถึงจาก <http://www.mfa.go.th/web/57.php> (มิถุนายน ๒๕๔๘)

ความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยปฏิบัติของไทย โดยเฉพาะฝ่ายทหารและตำรวจเพื่อทราบระดับความพร้อมของไทย และที่ผ่านมาการประสานงานต่างๆ เป็นไปด้วยดี เนื่องจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่างมีนโยบายที่สอดคล้องกันในการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่สำคัญของสหประชาชาติ นอกเหนือจากบทบาทในด้านการกำหนดนโยบายในภาพกว้างแล้ว กระทรวงการต่างประเทศยังทำหน้าที่หน่วยงานกระจายข่าวสารข้อมูล และการวิเคราะห์พัฒนาการของปฏิบัติการรักษาสันติภาพให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ โดยคณะทูตถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์กเป็นหน่วยงานหลักของไทยที่เข้าร่วมการประชุมสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง ทั้งในที่ประชุมสมัชชาฯ คณะกรรมการ ๔ และในคณะกรรมการพิเศษว่าด้วยการรักษาสันติภาพ (Special Committee on Peacekeeping Operations หรือที่รู้จักกันในนามกลุ่ม C-34) ทั้งนี้ ได้มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับประเทศกำลังพัฒนาภายใต้กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (NAM) เพื่อผลักดันประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนา อาทิ ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรม การปรับอัตราค่าทดแทนกรณีเสียชีวิต/บาดเจ็บให้เป็นมาตรฐานเดียว การเร่งรัดกระบวนการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่าย การเรียกร้องให้มีการกระจายตำแหน่งเจ้าหน้าที่ในฝ่ายปฏิบัติการรักษาสันติภาพให้ทั่วถึงตามภูมิภาค และการเรียกร้องให้ประเทศกำลังพัฒนาที่ให้การสนับสนุนปฏิบัติการรักษาสันติภาพได้มีโอกาสร่วมหารือกับคณะมนตรีความมั่นคงฯ เกี่ยวกับการกำหนดขอบข่ายอำนาจ รวมถึงการประเมินสถานการณ์ได้มากขึ้น

สำหรับกระบวนการในการตัดสินใจเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพ เมื่อปี ๒๕๓๘ กระทรวงการต่างประเทศได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งมีอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศเป็นประธานและผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ ประกอบด้วยกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และสำนักงานงบประมาณ ซึ่งเป็นกลไกระดับปฏิบัติที่ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายเบื้องต้นเกี่ยวกับการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพ โดยมี หลักการพื้นฐานที่ได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเข้าร่วม คือ ผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับระดับความเสี่ยงของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เป็นที่เข้าใจกันว่าปฏิบัติการรักษาสันติภาพแต่ละครั้งมีความหลากหลายในรูปแบบและมีพัฒนาการที่รวดเร็ว จึงต้องมีการตัดสินใจที่ฉับไวและทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น การประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงจึงมีความสำคัญมาก ในการเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพแต่ละครั้ง หลังจากการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้เสนอเรื่องเข้าคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติในหลักการ โดยในรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบและขนาดของกองกำลังที่เข้าร่วมให้อยู่ใน

ดุลยพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ โดยให้มีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea) ค.ศ.๑๙๘๒

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ เป็นการพัฒนาจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ที่จัดขึ้นที่กรุงเจนีวาในปี ค.ศ.๑๙๕๘ และปี ค.ศ.๑๙๖๐ ซึ่งได้ย้าเตือนถึงความจำเป็นในการมีอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเลฉบับใหม่ที่เป็นที่ยอมรับถึงความปรารถนาที่จะกำหนดระเบียบทางกฎหมายสำหรับทะเลและมหาสมุทรผ่านอนุสัญญานี้ โดยคำนึงอำนาจอธิปไตยของรัฐทั้งปวง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกต่อการสื่อสารระหว่างประเทศ และส่งเสริมใช้ทะเลมหาสมุทรโดยสันติ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีชีวิตของทะเล และมหาสมุทรและการศึกษา การคุ้มครอง และการรักษาสังแวดล้อมทางทะเล อนุสัญญา จำนวน ๓๒๐ ข้อ สำหรับการศึกษเกี่ยวกับปัญหาด้านกิจการระหว่างประเทศของกองทัพเรือ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประกาศใช้กฎหมายทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.๑๙๘๒^{๑๑} (ประเทศไทยยังมิได้ให้สัตยาบันกฎหมายทะเลฉบับดังกล่าว)

ภาคที่ ๕ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone: EEZ)

กำหนดความกว้างของเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐชายฝั่งจะมีความกว้างไม่เกิน ๒๐๐ ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน โดยรัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตย(Sovereign Rights) ในการสำรวจ การแสวงประโยชน์ การอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตและไม่ว่าทรัพยากรนั้นจะอยู่ ณ พื้นดินท้องทะเล และดินใต้ผิวดินของพื้นดินท้องทะเลหรือในห้วงน้ำเหนือพื้นดินท้องทะเล ตลอดทั้งมีสิทธิอธิปไตยเหนือกิจกรรมต่างๆอันเกี่ยวกับการสำรวจ และการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเขตดังกล่าวเช่น การผลิตพลังงานจากน้ำ กระแสน้ำ และกระแสลม เป็นต้น นอกจากนั้นรัฐชายฝั่งยังมีเขตอำนาจ (Jurisdictions) ในการสร้างและการใช้เกาะเทียม สิ่งติดตั้ง หรือสิ่งก่อสร้าง การวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลและการคุ้มครองรักษาสังแวดล้อมทางทะเล ในขณะที่เดียวกัน รัฐอื่นๆย่อมมีเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of

^{๑๑}จุฬพล สายสุนทร, ผศ.ดร. ผู้แปล, อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล(กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๓๙)

Navigation) เสรีภาพในการบินผ่าน (Freedom of Over flight) และเสรีภาพในการวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเลเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารคมนาคม และขนส่งน้ำมัน หรือก๊าซธรรมชาติ

จากการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ๒๐๐ ไมล์ทะเลของรัฐชายฝั่งเพื่อนบ้าน ตามสิทธิแห่งกฎหมายทะเล ดังกล่าวแล้ว ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งถึงเสรีภาพในการใช้ทะเลของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีภาพในการเดินเรือ เสรีภาพในการบิน การวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล ตลอดจน เสรีภาพในการใช้ท้องทะเลประการอื่นอันชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากการผ่านเข้าไปในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน เหล่านั้น แม้ว่าเรือและอากาศยานของไทยจะมีเสรีภาพในการผ่านได้โดยอิสระก็ตาม แต่ยังจำเป็นต้องแจ้งให้ประเทศเพื่อนบ้าน บางประเทศ ทราบตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทะเลภายในของประเทศนั้นๆ รวมทั้งยังจำกัดในด้านการแสวงหาทรัพยากร และการก่อสร้างต่างๆ ในเขตทะเลของไทยอีกด้วย ดังนั้น เขตเศรษฐกิจจำเพาะ จึงเป็นเขตที่เกิดจากการประนีประนอมระหว่าง อำนาจของรัฐชายฝั่งเหนือทรัพยากรธรรมชาติ และ เสรีภาพของรัฐอื่น ๆ ในการใช้ท้องทะเล และการเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของประเทศไทย กับรัฐชายฝั่ง เพื่อนบ้าน ยังจำเป็นต้องดำเนินการต่อไปในระดับรัฐบาลตามวิธีการทูต ส่วนการตรวจตราดูแลไม่ให้เกิดการละเมิดอธิปไตยเหนือน่านน้ำ เป็นหน้าที่โดยตรงของกองทัพเรือตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ภาคที่ ๗ ทะเลหลวง (High Seas)

หมายถึงส่วนของทะเลที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ทะเลอาณาเขต หรือน่านน้ำภายในของรัฐชายฝั่งหรือน่านน้ำหมู่เกาะของรัฐหมู่เกาะ โดยรัฐต่างๆ มีเสรีภาพในการใช้ทะเลหลวงในเรื่องต่างๆ ได้แก่ เสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation) เสรีภาพในการบินผ่าน (Freedom of Over flight) และเสรีภาพในการวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล เสรีภาพในการทำประมง เสรีภาพในการสร้างเกาะเทียมและสิ่งติดตั้งอื่นๆ และเสรีภาพในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ โดยกำหนดให้เรือรบและอากาศยานทางทหารสามารถทำการตรวจค้นหรือยึดเรือต่างชาติในทะเลหลวงซึ่งมิใช่เรือที่ได้รับความคุ้มกันโดยสมบูรณ์ กล่าวคือมิใช่เรือรบต่างชาติหรือเรือของรัฐต่างชาติที่ใช้ในราชการของรัฐต่างชาติที่ใช้ในราชการของรัฐบาลอันมิใช่การพาณิชย์หากเรือรบนั้นมีเหตุอันควรสงสัยว่าเรือต่างชาติดังกล่าวได้กระทำการอันเป็นโจรสลัด (Piracy) การกระทำการค้าทาส ออกอากาศในทะเลหลวงเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ และเรื่อนั้นปราศจากสัญชาติ ทั้งนี้หากปรากฏว่าข้อสงสัยในการตรวจค้นนั้นไม่มีมูล และเรือซึ่งถูกตรวจค้นนั้นมีได้มีพฤติกรรมใดอันเป็นเหตุแห่งข้อสงสัยนั้น รัฐเจ้าของสัญชาติของเรือรบ อากาศยานทหาร ต้องรับผิดชอบในความสูญเสียหรือความเสียหายใดๆ ที่เรื่อนั้นได้รับ

แนวความคิดในการใช้กำลังทางเรือ^{๑๒}

การประยุกต์ใช้กำลังทางเรือ ในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มาจากแนวคิดของการควบคุมทะเล (Sea Control) และ การขยายกำลังอำนาจทางทะเลขึ้นฝั่ง (Maritime Power Projection) การใช้กำลังทางเรือไม่เป็นเพียงแต่การใช้กำลังเพื่อการรบ หรือโจมตี ต่อกำลังของฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น แต่เป็นการใช้กำลังทางเรือให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ในทุกรูปแบบของการใช้กำลังทางทหาร ทั้งในยามสงบและยามสงคราม รวมทั้งการใช้กำลังทางเรือ ในการสนับสนุนทางการทูต สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของชาติและวัตถุประสงค์ของชาติได้ การประยุกต์ใช้กำลังอำนาจทางเรือสามารถ แบ่งการใช้ออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ การปฏิบัติการทางทหาร (Military Operations) และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม (Military Operations Other than War)

การปฏิบัติการทางทหาร (Military Operations)

การประยุกต์ใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการปฏิบัติการทางทหารนี้ เนื้อหาโดยส่วนใหญ่ จะเกี่ยวข้องและครอบคลุมถึงการใช้ในสถานการณ์การขัดแย้งต่าง ๆ ตั้งแต่ในยามสงบไปจนถึงยามสงคราม ซึ่งการปฏิบัติการทางทหารดังกล่าว สามารถจำแนกการปฏิบัติออกได้เป็นดังนี้

การควบคุมทะเล

เมื่อใดก็ตามที่เสรีภาพการใช้กำลังทางเรือถูกท้าทายหรือขัดขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่กำลังเดินทางเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการควบคุมทะเลในระดับที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องเพียงพอต่อการป้องกันกำลังทางเรือ รวมทั้งสามารถอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติการอย่างอื่นต่อไปได้ แต่หากขาดซึ่งการควบคุมทะเลแล้ว ชีตความสามารถของกำลังทางเรือในการเคลื่อนย้ายกำลัง การปฏิบัติการทางรุก การเข้ายึดครองพื้นที่ การแสดงกำลังอำนาจทางเรือต่อที่หมายบนบกและการป้องกันการปฏิบัติของฝ่ายตรงข้ามในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้ว ย่อมไม่สามารถกระทำได้ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วเกี่ยวกับการควบคุมทะเลนั้น การควบคุมทะเลมีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดการต่อพื้นที่ทำการรบ การที่กำลังทางเรือสามารถควบคุมพื้นที่ได้จะทำให้มีความได้เปรียบในการใช้กำลัง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการป้องกันทางเรือของตนด้วย กองเรือบรรทุกเครื่องบินเฉพาะกิจเป็นเครื่องมือหลักที่นำมาใช้ในการควบคุมทะเลเฉพาะตำบลที่ได้เป็น

^{๑๒} กองทัพเรือ, เอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ ๘๐๐๒, การป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๔๕)

อย่างดี และยังเป็นกำลังทางเรือที่ใช้แสดงกำลังอำนาจต่อที่หมายบนบกอีกด้วยและหากกำลังทางเรือดังกล่าวมีเรือดำน้ำ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการปฏิเสธการใช้ทะเลเข้ามามีส่วนในการปฏิบัติการร่วมด้วยจะทำให้กำลังทางเรืออื่นจะยังสามารถใช้ยุทธวิธีได้มากมายหลากหลายสนับสนุนการควบคุมทะเลและการแสดงกำลังอำนาจต่อที่หมายบนบก

การปิดล้อมข้าศึก

เป็นทางเลือกหนึ่ง ในการป้องกันมิให้ฝ่ายตรงข้ามใช้ประโยชน์จากทะเลทั้งในการลำเลียงขนส่ง การคมนาคมติดต่อ และการปฏิบัติการทางทหาร ในการนี้ เรือดำน้ำสามารถนำมาใช้ในการวางตัวทางลับในพื้นที่ปฏิบัติการก่อนกำลังประเภทอื่น และเป็นภัยคุกคามต่อกำลังเรือผิวน้ำ และเรือดำน้ำของข้าศึก เป็นกำลังที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติการบนบกและทำให้ข้าศึกต้องหันมาป้องกันตนเอง การวางทุ่นระเบิดทางรุกก็เป็นการปฏิบัติการอีกอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการปิดล้อมข้าศึกหากกฎการปะทะอนุญาตให้ทำได้ และหากกำลังทางเรืออยู่ในรัศมีของการปฏิบัติการทางอากาศจากฐานบินบนบกหรืออากาศยานจากเรือบรรทุกเครื่องบินเราอาจใช้การตัดกำลังข้าศึกด้วยการทำลายสิ่งอำนวยความสะดวกด้านท่าเรือ สนามบิน หน่วยควบคุมสั่งการและกิจการพาณิชย์นาวิของข้าศึก

การปฏิบัติการเป็นพื้นที่และการตั้งแนวสกัดกั้น

เรือดำน้ำและเครื่องบินลาดตระเวนทางทะเลสามารถนำมาใช้ในการลาดตระเวนในพื้นที่ที่กำลังทางเรือและกองเรือส่งกำลังบำรุงของฝ่ายเราจะต้องผ่านหรือใช้ในการกำหนดตำบลที่เผด็จตามเรือดำน้ำ เรือผิวน้ำ และทำการดัดรอนทำลายกำลังข้าศึกหากกฎการปะทะอนุญาตให้เฮลิคอปเตอร์จากเรือผิวน้ำหรือจากเรือบรรทุกเครื่องบินสามารถช่วยในการปราบเรือดำน้ำและเรือผิวน้ำได้เมื่ออยู่ในระยะปฏิบัติการของเฮลิคอปเตอร์นั้น

การป้องกันทางลึก

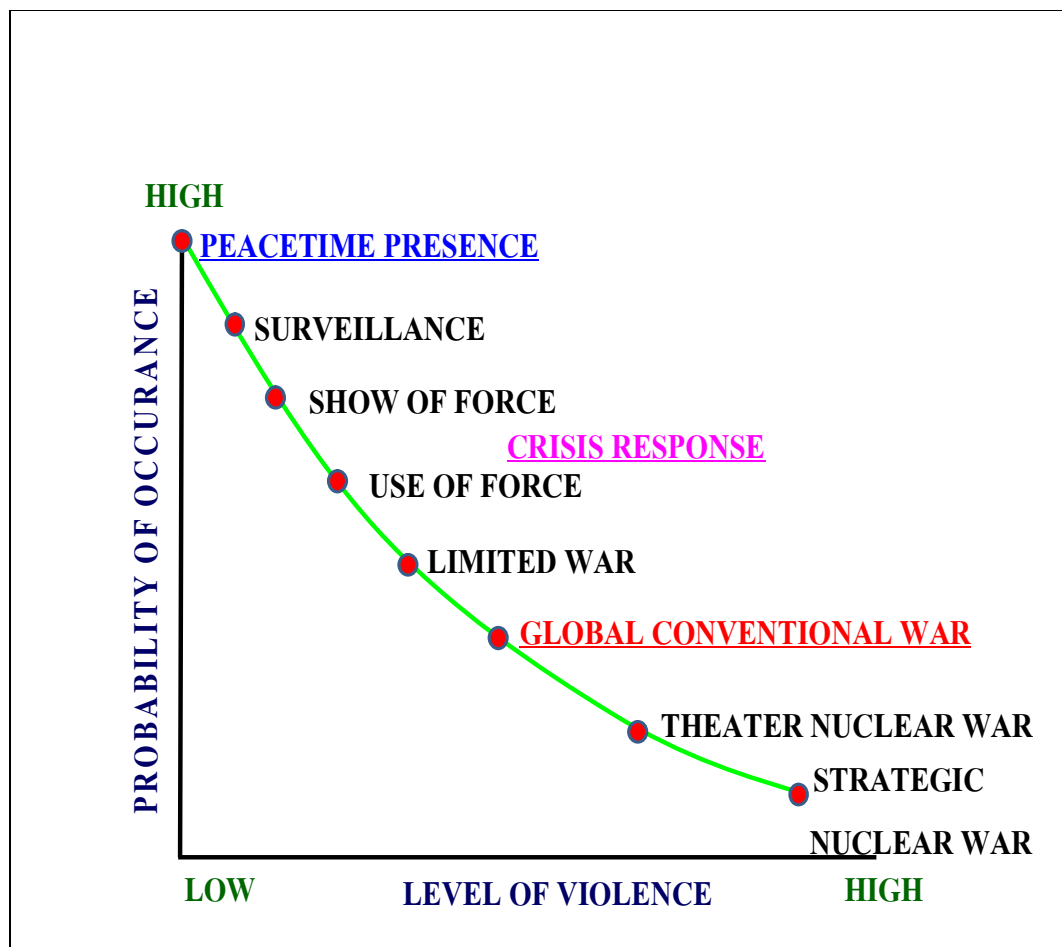
ก่อนที่จะกองเรือเฉพาะกิจหรือกำลังทางเรือจะเข้าพื้นที่ที่มีภัยคุกคามกองบัญชาการ ของกองกำลังทางเรืออาจจะจัดแนวป้องกันทางลึกขึ้นรอบ ๆ กองเรือทำให้มีพื้นที่ในการนำเรือและเพิ่มการควบคุมพื้นที่ในทะเลให้มากขึ้นเพื่อป้องกันกำลังทางเรือที่จะเข้าโจมตีหน่วยกำลังบนฝั่งและเรือสนับสนุนที่เดินทางมาด้วยกัน เมื่อกองเรือนี้เข้าไปในพื้นที่ปฏิบัติการในน่านน้ำข้าศึก พื้นที่ในการป้องกันทางลึกจะต้องมีขอบเขตในการป้องกันที่แน่นอน โดยประกอบด้วยการป้องกันต่างๆ ดังนี้

๑. การป้องกันภัยทางอากาศ

เครื่องบินลาดตระเวนทางอากาศและเครื่องบินเตือนภัยล่วงหน้าจะช่วยให้การเตือนภัยให้กับกองเรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์ เครื่องบินโจมตีสกัดกั้นจากเรือบรรทุกเครื่องบินที่ทำหน้าที่บินรบรักษาเขต (Combat Air Patrol) เป็นอาวุธที่สำคัญในการป้องกันภัยทางอากาศเป็นพื้นที่ให้กับ

กองเรือ เครื่องบินป้องกันภัยทางอากาศ อาจใช้งานร่วมกับเครื่องบินลาดตระเวนและเครื่องบินลาดตระเวนรบที่มาจากฐานบินบนบกได้ อาวุธปล่อยนำวิถีพื้น-สู่-อากาศ-ของเรือสนับสนุนด้วยระบบสงครามอิเล็กทรอนิกส์ เรดาร์ และระบบตรวจการณ์แบบอินฟราเรดต่าง ๆ ช่วยในการป้องกันกองเรืออีกชั้นหนึ่งต่อภัยคุกคามจากอากาศยานและอาวุธปล่อยนำวิถีของข้าศึก อาวุธปล่อยนำวิถีระยะใกล้ สามารถให้การป้องกันต่อหน่วยที่อยู่ใกล้เคียง และนอกไปจากนั้นเรือผิวน้ำสามารถใช้ระบบอาวุธป้องกันตนเองระยะประชิด (Close - in Weapons System) และระบบสร้างเป่าลวงในการป้องกันตนเองในระยะสุดท้ายได้อีกชั้นหนึ่งด้วย

แผนภาพที่ ๑ SPECTRUM OF CONFLICT

ที่มา : ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๖๐

๒. การปราบเรือดำน้ำและการต่อต้านเรือผิวน้ำ

เครื่องบินลาดตระเวนตรวจการณ์เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการปราบเรือดำน้ำและต่อต้านเรือผิวน้ำชั้นนอกสุด การป้องกันในชั้นต่อมาประกอบด้วย เรือฟรีเกตที่มีโซนาร์ตรวจจับ

เป่าได้ในระยะไกลสนับสนุนด้วยเครื่องบินลาดตระเวนทางทะเล และเฮลิคอปเตอร์ ซึ่งช่วยเหลือในการกำหนดตำบลที่ และเข้าโจมตีต่อเป้าเรือดำน้ำที่ตรวจจับได้ การป้องกันชั้นในสุดจากภัยเรือดำน้ำ ได้แก่ การใช้โซนาร์ซึกหย่อนได้ที่ตั้งในเฮลิคอปเตอร์ที่ทำงานทั้งลักษณะแพร่คลื่นและดักรับฟังเสียงได้น้ำได้ และโซนาร์ที่ตั้งอยู่บนเรือผิวน้ำเฮลิคอปเตอร์จากเรือฟรีเกตหรือเรือพิฆาตจะทำหน้าที่ติดอาวุธปราบเรือดำน้ำ เช่น ตอร์ปิโด ส่วนเรือผิวน้ำ จะใช้การยิงตอร์ปิโดและเครื่องล่อตอร์ปิโดเพื่อป้องกันตนเองเครื่องบินจากฐานบินบนบกที่ตั้งอาวุธปล่อยนำวิถีอากาศ - สู - พื้นสามารถทำหน้าที่ในการโจมตีเรือผิวน้ำได้ เฮลิคอปเตอร์เองสามารถติดตั้งอาวุธปล่อยนำวิถีอากาศ - สู - พื้น เพื่อช่วยเสริมการต่อต้านเรือผิวน้ำเพิ่มเติมจากการใช้อาวุธปล่อยนำวิถีพื้น - สู - พื้น เพื่อช่วยเสริมการต่อต้านเรือผิวน้ำ เพิ่มเติมจากการใช้อาวุธปล่อยนำวิถีพื้น - สู - พื้นของเรือผิวน้ำได้อีกด้วย

๓. การควบคุมทะเลโดยส่วนล่วงหน้า

ในระหว่างที่กำลังทางเรือกำลังเดินทางเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการนั้น อาจพิจารณาส่งกำลังส่วนล่วงหน้าออกไปทำการควบคุมทะเลที่กองเรือหลักจะต้องผ่าน โดยส่วนล่วงหน้านี้จะทำหน้าที่ปราบเรือดำน้ำและต่อต้านเรือผิวน้ำในพื้นที่ปฏิบัติการ เป็นการดำเนินการควบคุมทะเลในพื้นที่ที่ต้องการใช้ในการแสดงกำลังอำนาจทางทะเลต่อพื้นที่บนบก ก่อนที่จะทำการยกพลขึ้นบก กำลังทางเรือมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมทะเลบริเวณชายฝั่งในระยะเวลาที่นานเพียงพอ เพื่อกำจัดภัยคุกคามจากเรือยนต์เร็วโจมตีติดตั้งอาวุธปล่อยนำวิถี และลดความเสี่ยงจากทุ่นระเบิดและเรือดำน้ำ ให้ลดลงอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ในช่วงเวลานี้ จำเป็นต้องมีการต่อต้านทุ่นระเบิดเข้าไปอยู่ในพื้นที่ กำลังทางเรือที่ใช้ในการต่อต้านทุ่นระเบิดจะมีจุดอ่อนที่เป็นเป้าให้กับข้าศึกเข้าโจมตี ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการคุ้มกันจากกองเรือให้การคุ้มกันอย่างเหมาะสมและในการเตรียมการยกพลขึ้นบกการปฏิบัติการของส่วนล่วงหน้าจะเกี่ยวข้องกับการส่งหน่วยปฏิบัติการพิเศษขึ้นไปทำการลาดตระเวน หรือทำลายศัตรูบนเป้าหมาย รวมทั้งให้การสนับสนุนการตรวจกระสุนตกในการยิงสนับสนุนด้วยปืนใหญ่เรือต่อที่หมายบนบก

๔. การคุ้มครองเส้นทางคมนาคมทางทะเล

การปฏิบัติการควบคุมทะเลจะต้องให้การคุ้มครองป้องกันต่อการเสริมกำลัง การส่งกำลังบำรุงต่อกำลังทางทหารและการขนส่งทางทะเลของประเทศไทยพร้อม ๆ กัน ในทันทีที่กำลังทางเรือเข้าปฏิบัติการในพื้นที่ปฏิบัติการอาจจำเป็นต้องมีการแยกปฏิบัติ ได้แก่ การให้การคุ้มกันต่อเรือที่สำคัญหรือการจัดเรือจากคุ้มกันเรือหลาย ๆ ลำ ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นกระบวนเรือลำเลียงขนาดใหญ่ก็ได้

๕. การสนับสนุนกำลังรบในทะเล

กำลังทางเรือที่กำลังปฏิบัติการควบคุมทะเลต้องการการสนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุงจากเรือส่งกำลัง ซึ่งอาจจะต้องปฏิบัติงานอยู่ในแนวนอกสุดของการป้องกัน หรือในพื้นที่ปฏิบัติการ การปฏิบัติการดังกล่าวจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ เพราะต้องเดินทางเข้าออกพื้นที่ที่ทั้งเรือรบ และเรือช่วยรบอยู่ ดังนั้นเส้นทางเดินเรือที่ใช้ในการสนับสนุน (Lines of Support) จึงต้องได้รับการประกันถึงความปลอดภัยโดยกำลังทางเรือที่ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่นั้น

๖. การลาดตระเวนตรวจการณ์ทางทะเล

ในการปฏิบัติการของกำลังทางเรือในทะเล สิ่งจำเป็นที่สุดคือ การตรวจจับและพิสูจน์เป้าหมายที่กำลังเดินทางมุ่งหน้าเข้าหาหรือที่เล่นผ่านไป อากาศนาวิที่ทำหน้าที่ลาดตระเวนทางทะเลเป็นกำลังสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติการนี้ อากาศนาวิดกล่าวจะทำการรายงานให้หน่วยกำลังทางเรือได้ทราบถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ กำลังนั้น ๆ ขณะที่กำลังเดินทางหรือ ให้หน่วยกำลังรักษาฝั่งได้ทราบ ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ การลาดตระเวนทางทะเลมีส่วนสำคัญที่ทำให้ฝ่ายพันธมิตรได้รับชัยชนะในการรบ อันส่งผลให้ได้รับชัยชนะในสงครามในที่สุด เช่นการตรวจพบกำลังทางเรือของญี่ปุ่นในขณะที่เดินทางเข้าโจมตีเกาะมิดเวย์ ทำให้ฝ่ายสหรัฐ ฯ เข้าทำการโจมตีก่อนเป็นต้น กำลังอากาศนาวิที่ใช้ในการลาดตระเวนนั้น อาจมาจากฐานบินบนบกหรืออาจมาจากเรือในกระบวนเรือก็ได้ นอกจากนั้น เรดาร์ชายฝั่งเรือผิวน้ำ และเรือดำน้ำขณะปฏิบัติการในทะเล ยังสามารถใช้ในการลาดตระเวนตรวจการณ์ทางทะเลได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม (Military Operations Other than War)

การใช้กำลังทางเรือในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงครามสามารถแบ่งการดำเนินการออกได้เป็น ๒ ประการได้แก่ การใช้กำลังทางเรือรักษากฎหมายในทะเล (Constabulary) และการใช้กำลังทางเรือเพื่อภารกิจช่วยเหลือและสนับสนุน (Benign)

๑. การใช้กำลังทางเรือรักษากฎหมายในทะเล ได้แก่การดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.๑ การปิดกั้นทางเศรษฐกิจและการกักด่าน (Economic Sanctions and Quarantine)

กองทัพเรือจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ ตามกฎบัตรองค์การสหประชาชาติ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ แต่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด เพื่อให้แน่ใจว่าการป้องกันของกองกำลังทางเรือในการกฎหมายในทะเล สามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมทะเลเฉพาะตำบลที่ จึงมีความจำเป็นจะต้องนำมาปฏิบัติ การใช้กำลังทางเรือในการปฏิบัติการนี้ เช่น การปิดกั้นทางเศรษฐกิจ (Economic Sanctions) การกักด่าน (Quarantine) เป็นต้น

๑.๒ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Operations)

หากประเทศไทย จะต้องส่งกองกำลังรักษาสันติภาพจะใช้ในการกิจสังเกตการณ์ หรือภารกิจในการเป็นส่วนหนึ่งของกองกำลังสหประชาชาติ ทั้งสองภารกิจจะต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายต่างๆ ซึ่งเป็นคู่สงครามเสียก่อน การรักษาสันติภาพจะบรรลุผลได้จะต้องดำรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรมแก่ทุกๆ ฝ่าย ซึ่งเป็นคู่สงคราม ลักษณะของการใช้กองกำลังทางเรือในการรักษาสันติภาพ ได้แก่ การตรวจตราดูแลเส้นปักปันเขตแดนในทะเลและแม่น้ำ ดูแลการหยุดยิงในทะเล และเขตกันชน สำหรับกำลังนาวิกโยธินและ กำลังพลทหารเรืออื่นๆ ก็จะใช้ในส่วนของการกองกำลังรักษาสันติภาพทางบก

๑.๓ การปราบปรามการกระทำเยี่ยงโจรสลัดและการกระทำผิดทางทะเล

การกระทำเยี่ยงโจรสลัดหรือการปล้นทรัพย์ในทะเล มักจะเกิดแก่เรือประมงไทยในอ่าวไทยอยู่เสมอ โดยเฉพาะจะเกิดในบริเวณพื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะที่ไทย เวียดนาม และกัมพูชา ประกาศเหลื่อมทับกันสำหรับเรือสินค้าจะเกิดบริเวณช่องมะละกา การปราบปรามการกระทำเยี่ยงโจรสลัดนี้ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ให้อำนาจทหารเรือไว้สำหรับความผิดบางอย่างทางทะเล กองทัพเรือจะจัดกำลังทางเรือ และกำลังอากาศยานลาดตระเวนในพื้นที่รับผิดชอบทั้งทางฝั่งอ่าวไทย และทะเลอันดามัน โดยผลัดเปลี่ยนกันออกปฏิบัติภารกิจอย่างต่อเนื่องตามแผนลาดตระเวนตลอดเวลา หากพบผู้กระทำความผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติให้ดำเนินการเข้าจับกุม เช่น การลักลอบเข้ามาทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย การลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษี การลักลอบขนน้ำมันในทะเลและการกระทำเยี่ยงโจรสลัด เป็นต้น

๑.๔ การคุ้มครองฐานชุกชีทางธรรมชาติในอ่าวไทย

กองทัพเรือจัดเรือและเครื่องบินลาดตระเวนทางทะเล ลาดตระเวนฐานชุกชีในอ่าวไทยอย่างต่อเนื่อง และได้จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการยึดฐานชุกชีขึ้น รวมทั้งได้ทำการฝึกซ้อมอยู่เสมอ

๒. การใช้กำลังทางเรือเพื่อภารกิจการช่วยเหลือ และสนับสนุน ได้แก่การใช้กำลังทางเรือในการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเลและบรรเทาสาธารณภัย

กฎหมายระหว่างประเทศได้ออกข้อกำหนดให้เรือทุกลำในทะเลมีชายฝั่งฝ้างทางวิทยุ และเข้าทำการช่วยเหลือต่อเรือที่ประสบภัย และร้องขอความช่วยเหลือ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจึงเป็นหน้าที่ประจำที่กองทัพเรือปฏิบัติอยู่แล้ว ภัยในทะเลนี้นอกจากเป็นภัยธรรมชาติแล้วยังหมายถึงภัยที่เกิดขึ้นทั้งปวงด้วย เช่น เกิดไฟไหม้บนเรือ เรือซาร์ุด เรืออับปางจาก

การโดนกัน หรือเกยหินอัปปาง เป็นต้น เมื่อการขยายตัวของการค้าทางทะเลมากขึ้น โอกาสที่เรือพาณิชย์จะเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งมีมากขึ้น และหากอุบัติเหตุนี้เกิดในทะเลลึกห่างจากฝั่งมาก กองทัพเรือเท่านั้น ที่จะมีโอกาสเข้าถึงเหตุการณ์ และให้ความช่วยเหลือได้ดีกว่า ด้วยมีทั้งอากาศยาน และเรือใหญ่ รัศมีปฏิบัติการไกล และมีความคงทนทะเลสูง ตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องนี้พิจารณาได้จากเมื่อครั้งเกิดภัยธรรมชาติจากไต้ฝุ่นเกย์การปฏิบัติการของเรือและอากาศยานมีส่วนให้ความช่วยเหลือได้มาก และในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุภัยอื่นนอกเหนือจากภัยธรรมชาติ กองทัพเรือก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลืออยู่แล้ว อย่างไรก็ตามจากการขยายตัวของการค้าทางทะเลดังกล่าว กองทัพเรือจะต้องขยายขีดความสามารถ และบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเลให้สูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนั้น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่แหล่งอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเล ทั้งภาคตะวันออก ภาคใต้ หรือแหล่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กองทัพเรือก็มีขีดความสามารถให้การสนับสนุน

ตารางที่ ๑ ขอบเขตของการปฏิบัติการทางทหาร

การปฏิบัติการทางทหาร	เป้าหมาย	แบบการปฏิบัติการ
สงคราม	การต่อสู้และชัยชนะ	การทำสงครามขนาดใหญ่ การเข้าจู่โจม การป้องกัน และ การปิดล้อม
ใช้กำลังรบ ไม่ใช้กำลังรบ การปฏิบัติ การทาง ทหาร นอก เหนือ จาก สงคราม	การป้องปราม และการแก้ปัญหา ข้อขัดแย้ง	การใช้กำลังรักษาสันติภาพ การต่อต้านการก่อการร้าย การแสดงกำลัง จู่โจม สกัดกั้น การรักษาสันติภาพ/NEO การช่วยเหลือระหว่างชาติ การต่อต้านการก่อความไม่สงบ
	การชักชวนให้รักษาสันติภาพ การสนับสนุนช่วยเหลือประชาชน	อิสระในการเดินเรือ การต่อต้านการค้ายาเสพติด การช่วยเหลือเพื่อนมนุษยธรรม การคุ้มครองพาณิชย์นาวี

ที่มา : อทร.๘๐๐๓ หลักนิยมสำหรับการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม (Doctrine for

Military Operations Other Than War) พ.ศ.๒๕๔๔

๒.๒ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

เนื่องจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมของไทยในระยะที่ผ่านมา ทำให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ประมง และแร่ธาตุ มาใช้ในอัตราที่สูงประกอบกับขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมาได้เป็นสาเหตุสำคัญซ้ำเติมให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว กองทัพเรือได้ใช้มาตรการตรวจตรา เพื่อควบคุมเรือประมงมิให้ใช้เครื่องมือประมงผิดไปจากที่ทางการกำหนด เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เช่น การใช้อวนที่มีขนาดตาเล็กกว่าที่กำหนด และการใช้ระเบิดในการจับปลา เป็นต้น

๒.๓ การช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน

ในอดีตกองทัพเรือไทยได้มีโอกาเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในต่างประเทศหลายครั้งด้วยกัน จากความคล่องตัวของกำลังทางทะเลและความอิสระในการส่งกำลังบำรุง ทำให้กำลังทางทะเลสามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากพายุเฮอริเคน และพายุโซนร้อน กำลังทางทะเลสามารถเป็นฐานในการส่งกำลังบำรุงนอกฝั่งสำหรับปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรมในการสนับสนุนการปฏิบัติเพื่อสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ และกำลังอากาศยานวี เช่น เฮลิคอปเตอร์สามารถให้การสนับสนุนด้วยการขนส่งหลายภารกิจตัวอย่างเช่น ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ กองทัพเรือไทยได้ส่งกำลังทางเรือไปช่วยเหลือประเทศ บังคลาเทศที่ประสบวาทภัย พายุไซโคลน จนเป็นเหตุให้เกิดน้ำท่วมบริเวณชายฝั่งอย่างหนัก กองทัพเรือไทย ได้จัดส่งอาหาร ยารักษาโรค และอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่ประชาชนชาวบังคลาเทศ รวมทั้งการส่งเรือบรรทุกข้าวสาร และอาหารแห้งไปช่วยเหลือประเทศ โชมาเลียที่เกิดการสู้รบกัน และ ฟิลิปปินส์ที่เกิดวาทภัยและอุทกภัย เป็นต้น

๒.๔ การปฏิบัติการร่วมกับชาติพันธมิตร

เป็นการปฏิบัติการร่วมทางทหารในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึก การศึกษา และการพัฒนา ซึ่งในปัจจุบันได้มีการปฏิบัติการร่วมกับชาติพันธมิตรหลายประเทศในหลาย ๆ สาขาการปฏิบัติการ ได้แก่ ไทยและมาเลเซียได้มีการจัดกำลังทางเรือ ลาดตระเวนร่วมในบริเวณพื้นที่พัฒนาร่วม ซึ่งเป็นพื้นที่เหลื่อมทับกันทางทะเลอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังมีการฝึกร่วมเป็นประจำระหว่างชาติพันธมิตร เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย เป็นต้น การดำเนินการเช่นนี้จะเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และลดปัญหาความตึงเครียดได้นอกจากนี้กำลังมีการริเริ่มที่จะจัดให้มีการลาดตระเวนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาทางทะเลที่เกิดขึ้น

๒.๕ การพัฒนาประเทศ

เป็นการใช้กำลังอำนาจของกองทัพด้วยกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ที่มีอยู่ ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามที่รัฐบาลร้องขอ เช่น การก่อสร้างสาธารณูปโภคให้แก่ชุมชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ การช่วยเหลือ และฟื้นฟูเมื่อเกิดภัยพิบัติ การค้นหาและการกู้ภัย การให้ความรู้แก่ประชาชนในการประกอบอาชีพ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการซ่อมบำรุง เครื่องจักร เครื่องยนต์ และอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินงานตามโครงการพระราชดำริ เป็นต้น

นโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาล

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวดที่ ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ ๒ แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ ได้ระบุไว้ใน มาตรา ๗๑ ว่า

“รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทธโศปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงแห่งรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ”

และใน ส่วนที่ ๖ แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ ได้ระบุไว้ใน มาตรา ๘๒ ว่า

“รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศ และพึงถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค ตลอดจนต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ ตลอดจนต้องให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ”

คณะรัฐมนตรีชุดที่ผ่านมาภายใต้การนำของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ โดยมีนโยบายด้านการต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพื่อตอบสนองผลประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชน โดยจะดำเนินบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความร่วมมือและขยายความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และยึดมั่นในพันธกรณีที่มิอยู่ต่างประเทศตามสนธิสัญญาและความตกลงต่างๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ

มนุษยชน พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาเศรษฐกิจไทยทุกสาขาให้ได้รับประโยชน์จาก ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และสานต่อนโยบายทีมประเทศไทย (Team Thailand) เพื่อให้การดำเนินงานด้านต่างประเทศมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีเอกภาพ โดยจะดำเนินการ ดังนี้

๑. พัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในทุกมิติและทุกระดับ เพื่อส่งเสริมความ เข้าใจอันดีและการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรือง ร่วมกันของภูมิภาค โดยส่งเสริมความร่วมมือในทุกสาขากับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบความ ร่วมมืออนุภูมิภาคต่าง ๆ และเร่งแก้ไขปัญหากับประเทศเพื่อนบ้านโดยสันติวิธีบนพื้นฐานของ สันติสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒. ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนในวาระที่ไทยดำรงตำแหน่ง ประธานอาเซียน และบรรลุการจัดตั้งประชาคมอาเซียนตามกฎบัตรอาเซียน โดยให้อาเซียนเป็น องค์การที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกร่วมกันเคารพสิทธิมนุษยชน และ ผลักดันให้อาเซียนมีบทบาทนำที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งขยายความร่วมมือกับ ประเทศในเอเชียอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชีย และระหว่างเอเชียกับ ภูมิภาคอื่น

๓. ส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศมุสลิมและองค์กรมุสลิมระหว่าง ประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน ภาคใต้ของไทย

๔. กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศที่มีบทบาท สำคัญของโลกและประเทศคู่ค้าของไทยในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรักษาและขยายความร่วมมือทาง การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้า การเงิน การลงทุนและการท่องเที่ยว รวมทั้งแสวงหาตลาดใหม่ เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านทรัพยากร วัตถุชีววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และองค์ความรู้ใหม่

๕. ส่งเสริมการมีบทบาทร่วมกับประชาคมโลก ในเรื่องการกำหนดบรรทัดฐานระหว่าง ประเทศโดยเฉพาะเรื่องการค้าสินค้าเกษตร และกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญา การปกป้อง รักษาและฟื้นฟูสันติภาพและความมั่นคง การส่งเสริมและคุ้มครองค่านิยมประชาธิปไตย สิทธิ มนุษยชน มนุษยธรรม การอนุรักษ์และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ตลอดจนร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหาประเด็นปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้ง ส่งเสริมให้ไทยเป็นที่ตั้งของสำนักงานสาขาขององค์การระหว่างประเทศ และมีความร่วมมือทาง วิชาการกับประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้น

๖. สนับสนุนการเข้าร่วมในข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งทวีภาคีและพหุภาคีที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ เร่งรัดการให้สัตยาบันในข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้แล้วและปรับปรุงแก้ไขข้อตกลงที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อประชาชนและสังคม

๗. ส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย เพื่อก่อให้เกิดฉันทามติในการกำหนดนโยบายและดำเนินนโยบายต่างประเทศ

๘. สร้างความเชื่อมั่นของต่างประเทศต่อประเทศไทย และการเข้าถึงระดับประชาชน โดยส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องและความเชื่อมั่นของนานาประเทศ ต่อการเมืองและเศรษฐกิจไทย เพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย และสนับสนุนการเข้าถึงในระดับประชาชนกับประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชน รัฐบาล และประชาคมระหว่างประเทศมีทัศนคติในทางบวกต่อประเทศไทยและประชาชนไทย

๙. คุ่มครอง และส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยแรงงานไทย และภาคธุรกิจเอกชนไทยในต่างประเทศ และสนับสนุนการสร้างคามเข้มแข็งให้แก่ชุมชนไทยในต่างประเทศ^{๓๓}

คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบัน ซึ่งมี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยมีนโยบายด้านการต่างประเทศดังต่อไปนี้^{๓๔}

นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

๑. เร่งส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการคมนาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคเพื่อการส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน

๒. สร้างความสามัคคีและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนและส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ และการเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และความมั่นคง

^{๓๓} ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี, “คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา” (ณ ห้องประชุมรัฐสภา), ๒๕-๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๔.

๓. เสริมสร้างบทบาทที่สร้างสรรค์และส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติในองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเวทีสหประชาชาติและองค์กรระหว่างภูมิภาคต่างๆ เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคง ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขประเด็นปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์

๔. กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในประเทศไทย พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการแข่งขันให้เศรษฐกิจไทย

๕. สนับสนุนการเข้าถึงในระดับประชาชนของนานาชาติพร้อมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและมีส่วนร่วมทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้ประชาชน รัฐบาลและประชาคมระหว่างประเทศ มีทัศนคติในทางบวกของประชาชนและประเทศไทย

๖. ส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาเรื่องพรมแดนและการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย เพื่อก่อให้เกิดฉันทามติในการกำหนดนโยบายและดำเนินนโยบายต่างประเทศ

๗. สนับสนุนการทูตเพื่อประชาชน คุ้มครองผลประโยชน์เพื่อคนไทยดูแลคนไทยและแรงงานคนไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะคนไทยที่ประกอบอาชีพ และมีถิ่นฐานในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทและความแข็งแกร่งของชุมชนไทยในการรักษาเอกลักษณ์ปล่ความเป็นไทย

๘. ใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมขนส่งในภูมิภาคอาเซียนและอนุภูมิภาค ให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายฐานเศรษฐกิจทั้งการผลิตและการลงทุน โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่อยู่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจและเมืองชายแดน

๙. ประสานการดำเนินงานของส่วนราชการในต่างประเทศ ตามแนวทางนโยบายทิมประเทศไทยเพื่อให้การดำเนินงานด้านการต่างประเทศมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีคุณภาพ

๑๐. ส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศมุสลิม และองค์กรอิสลามระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าประเทศไทยกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหายังขาดแคลนภาคใต้ของไทย ในฐานะปัญหาภายในประเทศที่มีความสำคัญด้วยหลักการตามแนวพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

นโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หรือรัฐบาลของ นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต่างก็มีความสอดคล้องใกล้เคียงกัน โดยมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติเอาไว้ว่า จะมีการดำเนินบทบาทเชิงรุกทางการทูตและในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับนานาชาติ โดยเฉพาะประเทศในเอเชีย เสริมสร้าง

ความแข็งแกร่งของอาเซียน ดำเนินบทบาทที่สร้างสรรค์ในองค์กรระหว่างประเทศและในกรอบพหุภาคีต่างๆ ที่ประเทศไทยมีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ^{๔๔}

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติระยะ ๕ ปี กำหนดโดยมีสถานการณ์ที่ไทยต้องเผชิญและมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอกมากขึ้น ภัยคุกคามข้ามชาติเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติที่เพิ่มความเสี่ยงต่อความมั่นคงมากขึ้น ในขณะที่ภัยคุกคามจากการคุกคามของกำลังทหารขนาดใหญ่มีแนวโน้มลดลง นโยบายความมั่นคงแห่งชาติให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงของประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันทุกภาคส่วน การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี การมีเพื่อนบ้านที่ไม่เป็นศัตรูมีความจริงใจไว้วางใจต่อกัน สร้างดุลยภาพความสัมพันธ์ในระบบความร่วมมือระหว่างประเทศและป้องกันการแสวงประโยชน์ที่กระทบความมั่นคง มีการเปลี่ยนแปลงของระบบความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ ประเทศต่างๆ ได้มีการรวมกลุ่มเป็นพันธมิตรเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง ประเทศจีนมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจสูง ขณะที่ อินเดีย ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ต่างมีบทบาทนำ ระบบขั้วอำนาจเดียวจึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจได้ ประเทศไทยสนับสนุนแนวทางสันติวิธีตามกรอบของสหประชาชาติ และการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ทำให้ได้ความเชื่อมั่นในการดำรงความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนานาประเทศ กรอบแนวคิดในการรักษาความมั่นคง เสริมสร้างความร่วมมือความมั่นคงระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายเชิงรุกในมิติความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยมีนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

๑. สร้างความเชื่อมั่นกับสาธารณะชนและประชาคมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง

๒. พัฒนาการใช้สันติวิธีและความร่วมมือของกลุ่มพลังวัฒนธรรมเพื่อลดความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. เสริมสร้างการเตรียมความพร้อมของสังคมในการเผชิญหน้าความรุนแรง

๔. เสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี ในการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และความสามัคคีภายในชาติอย่างมั่นคง

^{๔๔} สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๐ – ๒๕๕๔), ๒๕๕๐.

๕. เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศและรากฐานประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

๖. พื้นฟูความสมานฉันท์ เสริมสร้างความรักชาติและเอกภาพของคนในชาติ

๗. เสริมสร้างความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนในระดับฐานรากโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๘. สร้างคุณภาพการบริหารจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรชีวภาพ

๙. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพในการป้องกันประเทศ พัฒนาโครงสร้างกำลังกองทัพ ระบบอาวุธและระบบการแจ้งเตือนภัยทางทหาร พัฒนาศักยภาพของชาติในการป้องกันประเทศ พัฒนาร่วมมือทางทหาร และความเข้าใจอันดีกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มอาเซียน รวมทั้งมิตรประเทศอื่นอย่างใกล้ชิดในทุกระดับ และเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุลบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสอดคล้องกับนโยบายการต่างประเทศ สนับสนุนภารกิจในการรักษาสันติภาพของโลกในกรอบสหประชาชาติ และบรรเทาภัยธรรมชาติในภูมิภาค

๑๐. พัฒนาการเตรียมพร้อมแห่งชาติ

๑๑. เสริมสร้างศักยภาพการจัดการปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ

๑๒. เสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่สงบสันติในการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค โดยเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าตรวจ สกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายตามแนวชายแดน โดยเน้นกลไกความร่วมมือระดับท้องถิ่นของไทย และประเทศเพื่อนบ้านในการประสานการดำเนินการ มุ่งสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านลดปัญหาข้อขัดแย้งและความหวาดระแวง พัฒนากลไกให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๓. เสริมสร้างความเชื่อมั่นและเกียรติภูมิของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดำเนินความสัมพันธ์อย่างมีเอกภาพ สนับสนุนการเข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศที่จะช่วยคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาติ ตลอดจนร่วมมือกับสหประชาชาติ ดำเนินความสัมพันธ์กับทุกประเทศมหาอำนาจอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดดุลอำนาจ ส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทองค์กรความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค

๑๔. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมิติความมั่นคง

โดยรวมนโยบายฯมีแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี การมีเพื่อนบ้านที่ไม่เป็นศัตรูมีความจริงใจไว้วางใจต่อกัน สร้างคุณภาพความสัมพันธ์ในระบบความร่วมมือระหว่างประเทศและป้องกันการแสวงประโยชน์ที่กระทบความมั่นคง กรอบแนวคิดในการรักษาความมั่นคง มีการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ การดำเนินการนโยบายเชิงรุกในมิติความมั่นคงระหว่างประเทศ ดำเนินความสัมพันธ์กับทุกประเทศมหาอำนาจอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดดุลอำนาจ พัฒนาความร่วมมือทางทหารและความเข้าใจอันดีกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มอาเซียนรวมทั้งมิตรประเทศอื่นอย่างใกล้ชิดในทุกระดับ และเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุลบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสอดคล้องกับนโยบายการต่างประเทศ สนับสนุนภารกิจในการรักษาสันติภาพของโลกในกรอบสหประชาชาติ และบรรเทาภัยธรรมชาติในภูมิภาค มุ่งสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านลดปัญหาข้อขัดแย้งและความหวาดระแวง พัฒนากลไกให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล^{๔๕}

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลในห้วงระยะเวลา พ.ศ.๒๕๔๘ - ๒๕๕๒ สถานการณ์ต่างๆ ทางทะเลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก นโยบายดังกล่าวนี้ใช้สำหรับเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินไปในภาพรวมอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในห้วงระยะเวลา ๕ ปี มีรายละเอียด ดังนี้

เพื่อให้มีและธำรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย การรักษาและคุ้มครองสิทธิอธิปไตยของชาติทางทะเล และการสนับสนุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

๑. เสริมสร้างและพัฒนากำลังทางเรือให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของดุลกำลังในภูมิภาคและสอดคล้องกับความจำเป็น

๒. ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไว้วางใจและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งใน และนอกภูมิภาค เพื่อลดความขัดแย้งและแรงกดดันต่อการใช้กำลัง และขีดความสามารถ

^{๔๕} สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ.๒๕๔๘ - ๒๕๕๒), ๒๕๔๘.

ทางทหารโดยไม่จำเป็น และใช้การเจรจาทางการเมืองและการทูตเป็นหลัก ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมทั้งให้ใช้และแสวงหากลไกการแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้น

๓. เร่งรัดการแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผลโดยเร็ว ในกรณีที่ไม่สามารถเจรจาตกลงแบ่งเขตแดนทางทะเลกันได้ทั้งหมดให้เจรจาเขตพื้นที่ขัดแย้งให้เหลือน้อยที่สุด โดยพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้ ในการจัดทำพื้นที่พัฒนาร่วมหรืออื่น ๆ โดยเฉพาะด้านพม่าให้พิจารณาทางเล็กลง เพื่อที่จะสนับสนุนการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนทางทะเล รวมทั้งมีมาตรการควบคุมการทำประมงให้ถูกต้อง สำหรับด้านกัมพูชาให้เร่งรัดกระบวนการดำเนินการแก้ไขปัญหาให้เกิดขึ้นและมีผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการพาณิชย์นาวี

๕. พัฒนาความร่วมมือทางการทหารและความเข้าใจอันดีกับกองทัพเรือประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศในทุกระดับ โดยเฉพาะส่งเสริมการลาดตระเวนร่วมระหว่างกองทัพเรือกับกองทัพเรือประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี รวมทั้งสนับสนุนการกิจการรักษาสันติภาพในภูมิภาคและของโลกที่เหมาะสมและจำเป็น โดยเฉพาะภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติ

เพื่อให้ระบบการคมนาคมขนส่งทางทะเลที่สำคัญของประเทศ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

๑. ป้องกันรักษาระบบการคมนาคมขนส่งทางทะเลที่สำคัญของประเทศ ในภาวะปกติและไม่ปกติ

๒. ดำเนินทางการเมืองระหว่างประเทศให้สามารถลดผลกระทบอันเกิดจากความขัดแย้งทางทะเล ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์เส้นทางคมนาคมขนส่งทางทะเล โดยเฉพาะเส้นทางที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ

๓. ส่งเสริม และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและท่าเรือ ในการขนส่งทางทะเลฝั่งอันดามัน

๔. ส่งเสริมความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายคมนาคมขนส่งทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน

เพื่อให้พื้นที่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีความสงบเรียบร้อยและมีความปลอดภัย สามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดของชาติทางทะเล

๑. ให้มีการพิจารณาเร่งรัดกระบวนการให้สัตยาบันรองรับอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ และให้มีการพิจารณาเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทะเลอื่นๆ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติอย่างรอบคอบทุกด้าน

๒. เร่งรัดการปรับปรุง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ แผนหรือกฎหมายภายในอื่นๆ เพื่อรองรับและสนับสนุนสิทธิประโยชน์ของรัฐ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๓. ปรับปรุงระบบ แผน กฎ ระเบียบ ตลอดจนจัดให้มีองค์กร กลไก เครื่องมือ และระบบข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานสากลยิ่งขึ้นรองรับการเดินเรือ ตลอดจนค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล รวมทั้งการร่วมมือกับรัฐชายฝั่งอื่น ๆ

๔. เร่งรัดการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายอาชญากรรมข้ามชาติ โจรสลัด ยาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การทำลายทรัพยากรทางทะเลและการกระทำความผิดอื่น ๆ ในทะเล ร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระหว่างรัฐและเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ รัฐชายฝั่งอื่น ๆ และนานาชาติ

๕. ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ให้มีขีดความสามารถและบทบาทเพิ่มขึ้นในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการให้มีหน่วยยามฝั่ง (Coast Guard) ในรูปแบบที่เหมาะสม

๖. ให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างสันติวิธี

เพื่อให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาระบบข้อมูลทางสมุทรศาสตร์ ธรณีวิทยา นโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกันและปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์กลางข้อมูลการวิจัยและค้นคว้าทางวิชาการทางทะเล สมุทรศาสตร์และธรณีวิทยา สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๒. เร่งรัดให้มีการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรที่ทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า และเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล

เพื่อให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของทะเล และเข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาความมั่นคงทางทะเล ตลอดจนให้มีการสร้างระบบหมู่บ้านเพื่อความมั่นคงทางทะเล

๑. รณรงค์ให้การศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน โดยเฉพาะผู้ใช้ประโยชน์จากทะเลได้ตระหนักถึงความสำคัญของทะเล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาความมั่นคงทางทะเล

๒. เสริมสร้างศักยภาพของคน ชุมชน พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดระบบหมู่บ้านตามแนวทางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายข้อมูลข่าวสารภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยงานราชการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

โดยรวมนโยบายที่ต้องการให้ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความไว้วางใจและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในและนอกภูมิภาค เพื่อลดความขัดแย้งและแรงกดดันต่อการใช้กำลังทางทหาร และใช้การเจรจาทางการเมืองและการทูตเป็นหลัก เร่งรัดการแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผลโดยเร็ว พิจารณาการจัดทำพื้นที่พัฒนาร่วมหรืออื่น ๆ โดยเฉพาะด้านพม่าให้พิจารณาทางเลือกอื่น ๆ เพื่อที่จะสนับสนุนการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนทางทะเล รวมทั้งมีมาตรการควบคุมการทำประมงให้ถูกต้อง สำหรับด้านกัมพูชาให้เร่งรัดกระบวนการดำเนินการแก้ไขปัญหาให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว พัฒนาความร่วมมือทางการทหารและความเข้าใจอันดีกับกองทัพเรือประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศในทุกระดับ โดยเฉพาะส่งเสริมการลาดตระเวนร่วม เพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร ดำเนินทางการเมืองระหว่างประเทศให้สามารถลดผลกระทบจากความขัดแย้งทางทะเล ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์เส้นทางคมนาคมขนส่งทางทะเลที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ

ยุทธศาสตร์กองทัพเรือด้านกิจการต่างประเทศ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๖๐^{๑๖}

จากผลการตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล ของยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๖๐ แสดงว่า ใน ๑๐ ปีข้างหน้าโอกาสที่จะเกิดสงครามขนาดใหญ่ที่ประเทศไทยต้องมีส่วนร่วมมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก ปัญหาความมั่นคงที่สำคัญจะประกอบไปด้วย ปัญหาความขัดแย้งระดับต่ำในพื้นที่แหลมทับทางทะเล ความมั่นคงภายในประเทศ กรณีปัญหา

^{๑๖} กองทัพเรือ,ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๖๐, ๒๕๕๑.

ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับ ความมั่นคงของสังคม(Social Security) และความมั่นคงของมนุษย์(Human Security) ภัยธรรมชาติ และการก่อการร้าย ซึ่งปัญหาความมั่นคงดังกล่าวมีความหลากหลาย ซับซ้อนยากที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่ง จะแก้ไขปัญหาคำได้โดยลำพัง และเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศในระยะยาวตั้งแต่ในภาวะปกติ จึงต้องมียุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้งในภาวะปกติจนถึงภาวะขัดแย้งที่ต้องใช้กำลังรบเข้าดำเนินการ โดยในภาวะปกติรัฐบาลเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและส่งเสริมให้เกิดมิตรภาพและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในระดับภูมิภาค และระหว่างภูมิภาค เพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน ประกอบกับค่าใช้จ่ายเพื่อลงทุนในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้ง จะมีค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการแก้ปัญหาหลังเกิดเหตุหรือทำสงครามมาก ดังนั้นยุทธศาสตร์ ในภาวะปกติที่เหมาะสมคือการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงในระดับต่างๆ ทั้งในระดับประเทศและภายในประเทศ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในเชิงป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขัดแย้ง หรือหากเกิดความขัดแย้งก็จะสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยได้โดยง่ายไม่พัฒนาเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงจนขัดขวางการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน อย่างไรก็ตามปัญหาความมั่นคงเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของชาติ อีกทั้ง เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของชาติ เป็นเรื่องที่ไม่สามารถละเลยและเป็นความเสี่ยงที่ไม่อาจยอมรับได้ เนื่องจากประเทศต่างๆ ยังมีการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อการป้องกันประเทศอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นยุทธศาสตร์ที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปด้วยหรือเป็นระบบสำรองเพื่อประกันความเสี่ยง คือ ยุทธศาสตร์ในการป้องปรามโดย ทร.จะเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังรบให้มีความทันสมัย ศักยภาพสูง และมีจำนวนที่เพียงพอในการยับยั้งความคิดของฝ่ายตรงข้ามที่จะใช้กำลังต่อเราได้ และในขั้นสุดท้ายหากไม่สามารถระงับข้อขัดแย้งด้วยยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ ทร. จะต้องมียุทธศาสตร์ในการใช้กำลังทางเรือ เหมาะสม สามารถปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถควบคุมสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว ด้วยขนาดของกำลังที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ เพื่อไม่ให้สถานการณ์ขยายตัวจนไม่สามารถควบคุมได้ และอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศและความชอบธรรมของประชาคมโลก อย่างไรก็ตามต้องให้ผลการปฏิบัติอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบในการเจรจาต่อรอง และยังคงรักษาเกียรติภูมิของชาติไว้ได้ ซึ่งสามารถสรุปเป็นยุทธศาสตร์ของ ทร. ตามระดับของความขัดแย้งได้ดังนี้

สร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation)

เป็นยุทธศาสตร์ตามแนวความคิดเชิงป้องกัน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในเชิงรุกก่อนที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นและหากความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ทันเวลา ซึ่ง

มาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีในเวทีระหว่างประเทศรวมทั้งผลประโยชน์ที่ประเทศพึงจะได้รับ

๑. ด้านการปฏิบัติการทางทหาร ใช้ทรัพยากรของ ทร. ในการสนับสนุนรัฐบาลโดยสร้างความร่วมมือด้านการทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และประเทศมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง ลดเงื่อนไขและโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง รวมทั้งป้องกันมิให้ความขัดแย้งขยายขอบเขตออกไปนอกเหนือการควบคุม

๒. ด้านการรักษากฎหมายและช่วยเหลือ ดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการข่าว การประสานการปฏิบัติในทุกระดับทั้งหน่วยงานภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเนื่องจากปัญหาความมั่นคงทางทะเลใน ๑๐ ปีข้างหน้า เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในภูมิภาค และไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยประเทศใดตามลำพัง เช่น การกระทำผิดกฎหมายในทะเลที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้ายในทะเล เป็นต้น

๓. ด้านกิจการระหว่างประเทศ สร้างความร่วมมือป้องกันภัยคุกคามเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงกับกลุ่มประเทศในภูมิภาค ประเทศมหาอำนาจ และองค์กรระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกตามนโยบายรัฐบาล เช่น ปัญหากลัทธิคอมมิวนิสต์ที่รุนแรง การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในภูมิภาคและภายใต้กรอบของ UN เป็นต้น

ป้องปราม (Deterrence)

เป็นยุทธศาสตร์เชิงป้องกันที่เป็นระบบสำรองยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยมีแนวคิดที่จะยับยั้งความตั้งใจในการคุกคามของฝ่ายตรงข้าม เนื่องจากปัญหาความมั่นคงเป็นสิ่งอันไม่พึงประสงค์ และต้องมีมาตรการป้องกันอย่างเต็มที่ไม่ให้เกิดขึ้นหรือขยายความรุนแรง เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อสร้างความเสียหายค่อนข้างมากในการแก้ไข และหลายเรื่องมีผลต่อความอยู่รอดของชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม

๑. ด้านการปฏิบัติการทางทหาร พัฒนาและแสดงขีดความสามารถของกำลังทางเรือให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะยับยั้งความคิดฝ่ายตรงข้ามที่จะใช้กำลังต่อฝ่ายเรา เช่น การเสริมสร้างขีดความสามารถกำลังรบให้มีดุลยภาพทัดเทียมกับฝ่ายตรงข้าม และมีขีดความสามารถในการโจมตี และสร้างความเสียหายได้อย่างรุนแรง รวดเร็ว การแสดงกำลังในพื้นที่แหลมตบตามห้วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อแสดงให้เห็นว่ากองทัพรือมีขีดความสามารถ ที่จะเข้าถึงพื้นที่ดังกล่าวได้ การส่งกำลังที่มีสมรรถนะสูงเข้าร่วมกิจกรรมทางเรือ/ทางทะเลในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง การสาธิตการใช้อาวุธที่มีศักยภาพสูงทั้ง ๒ ฝั่งทะเล เป็นต้น

๒. ด้านการรักษากฎหมายและช่วยเหลือ แสดงขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายในทะเลโดยการ ลว. แสดงกำลังในพื้นที่ที่ล่อแหลมที่จะเกิดการกระทำผิดกฎหมายทั้งในทะเลและพื้นที่ทางบกและลำน้ำที่ ทร.รับผิดชอบตามห้วงเวลาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

๓. ด้านกิจการระหว่างประเทศ สนับสนุนกำลังป้องกันที่จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือร่วมกับพลังอำนาจของชาติในด้านอื่นๆ ในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล

ป้องกัน (Defense)

เป็นยุทธศาสตร์ขั้นสุดท้ายในการแก้ปัญหา โดยใช้ยุทธวิธีปรกฏและกำลังทางเรือดำเนินการเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยยุทธศาสตร์เชิงป้องกันได้ด้วยขนาดของกำลังที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ เพื่อให้สถานการณ์ขยายตัวจนไม่สามารถควบคุมได้ และอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศและความชอบธรรมของประชาคมโลก แต่อย่างไรก็ตามต้องให้ผลการปฏิบัติอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบในการเจรจาต่อรองและยังคงรักษาเกียรติภูมิของชาติไว้ได้

๑. ด้านการปฏิบัติการทางทหาร ใช้กำลังทางเรือในการปฏิบัติการทางทหารตามแบบเพื่อป้องกันประเทศ โดย ทร. จะต้องมีความพร้อมที่จะปฏิบัติการได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นสถาบันพระมหากษัตริย์ยังเป็นสถาบันหลักของชาติและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของประชาชนทุกคน และรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทหารมีหน้าที่ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ทร. จึงต้องปฏิบัติภารกิจนี้โดยไม่ยอมให้มีข้อบกพร่องใด ๆ เกิดขึ้น

๒. ด้านการรักษากฎหมายและช่วยเหลือใช้ทรัพยากรของ ทร. ในการสนับสนุนการปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายทั้งในทะเล พื้นที่ทางบกและลำน้ำที่ ทร. รับผิดชอบตามขอบเขตของกฎหมายที่มอบอำนาจให้ ทร. และใช้กำลังทางเรือสนับสนุนการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติในทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาประเทศ

๓. ด้านกิจการระหว่างประเทศ ใช้กำลังทางเรือดำเนินการตามกรอบความร่วมมือกับกลุ่มประเทศในภูมิภาค มหาอำนาจ และองค์กรระหว่างประเทศตามนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม (MOOTW) เช่น การรักษาสันติภาพ และการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม เป็นต้น

นโยบายด้านการต่างประเทศของกองทัพประเทศต่างๆ^{๓๓}

นโยบายด้านการต่างประเทศเป็นนโยบายสาธารณะประเภทหนึ่ง ซึ่งประเทศหนึ่งประเทศใดกำหนดไว้สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้น สารัตถะของนโยบายด้านการต่างประเทศจึงเป็นไปในลักษณะสร้างสรรค์เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ ซึ่งก็อาจจะเป็นเรื่องของความอยู่รอดของชาติ ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง การขยายอาณาเขต การดักดวงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือในเรื่องของการป้องกันปัญหา การแก้ไขปัญหา ทั้งในระดับภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ ทั้งในระยะเวลาเฉพาะหน้าหรือในระยะยาว และเนื่องจากการทหารเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่ใช้ในการดำเนินนโยบายของประเทศ ควบคู่ไปกับเครื่องมือประเภทอื่นๆ การดำเนินการด้านการทหารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการการระหว่างประเทศ จึงต้องเป็นไปเพื่อสนองตอบผลประโยชน์แห่งชาติตามที่ได้กล่าวไว้ด้วย

ในทางทฤษฎี การดำเนินการของกองทัพตามนโยบายด้านการต่างประเทศนั้น จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยกองทัพของประเทศที่ร่วมปฏิสัมพันธ์จะต้องได้รับประโยชน์ร่วมกัน จะมีความแตกต่างกันก็เฉพาะในเรื่องความมากน้อยของผลประโยชน์ที่กองทัพแต่ละประเทศได้รับเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ กองทัพของประเทศที่สามารถดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะทำให้กองทัพประเทศของตนได้รับประโยชน์สูงสุด และตอบสนองผลประโยชน์ของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังทำให้กองทัพประเทศที่เป็นคู่ปฏิสัมพันธ์ต้องเสียประโยชน์ด้วย ดังนั้น ข้อความที่ปรากฏให้เห็นในนโยบายด้านการต่างประเทศของกองทัพประเทศต่าง ๆ จึงเป็นเพียงแนวทางกว้าง ๆ แต่รายละเอียดของการปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ผู้รับนโยบายไปดำเนินการจะต้องรับรู้และสำนึกอยู่ตลอดเวลา นั้น เป็นศิลปะของผู้กำหนดนโยบายที่จะต้องพิจารณาดำเนินการสื่อสารให้ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติได้เข้าใจ เป็นการเฉพาะตัวอย่างถ่องแท้ โดยไม่ให้มีการปฏิบัติใดๆ ส่งผลกระทบทำให้กองทัพประเทศที่เป็นคู่ปฏิสัมพันธ์เกิดความหวาดระแวงหรือไม่พอใจด้วย

นโยบายด้านการต่างประเทศของกองทัพประเทศต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็น ไม่ได้อธิบายหรือแสดงให้เห็นความตั้งใจที่แท้จริงทั้งหมด การประเมินนโยบายด้านการต่างประเทศที่แท้จริงหรือความความตั้งใจในการดำเนินความสัมพันธ์กับกองทัพต่างประเทศที่แท้จริงของกองทัพ

^{๓๓} กรมข่าวทหารเรือ, ประมาณการข่าวกรองของกองทัพเรือระยะสั้นห้วงระยะเวลา ๑ ม.ค.-๓๑ ธ.ค. ๕๒ , ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๑.

ประเทศต่าง ๆ จึงต้องศึกษาและวิเคราะห์จากสถานะแวดล้อมและการดำเนินการของประเทศนั้นๆ นับตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน แล้วจึงประเมินแนวโน้มว่าจะเป็นอย่างไรร่วมไปในอนาคต

แผนภาพที่ ๒ แผนภาพยุทธศาสตร์ ของ กองทัพอากาศ

ที่มา : ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๖๐

สหรัฐอเมริกา

สหรัฐฯ ได้พิจารณาทบทวนการปรับลดงบประมาณกลาโหมลงอีก ๔๐๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายใน ๑๐ ปี โดยจะยังคงดำรงขีดความสามารถ ปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันประเทศ ในขณะที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมูลค่าการส่งออกยุทโธปกรณ์อีกเป็น ๒ เท่าในปี ๒๕๕๕ อีกทั้งยังคงมุ่งดำเนินบทบาท และขยายอิทธิพลไปในภูมิภาคต่างๆ มากขึ้น โดยใช้อำนาจทางการทหารควบคู่กับแนวทางการทูต (Smart Power) ปรับนโยบายต่อภูมิภาคตะวันออกกลาง และแอฟริกาเหนือให้สอดคล้องกับสถานการณ์จากกระแสปฏิวัติประชาธิปไตยในภูมิภาค โดยมีนโยบายหลัก ๓ ประการ ได้แก่

๑. ต่อต้านการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามประชาชน

๒. สนับสนุนสิทธิสากล

๓. สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน

ด้านนโยบายความมั่นคงทางทะเล สหรัฐฯ ยังคงมีนโยบายในการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในการรักษาความมั่นคงทางทะเล และต่อต้านการก่อการร้าย ในส่วนของ ทร. สหรัฐฯ มีการปรับยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลฉบับใหม่ภายใต้ชื่อ A Cooperative Strategy for 21st Century Sea power เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน และเพื่อป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามจากการก่อการร้ายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยปรับยุทธศาสตร์จากเดิมที่เน้นบทบาทการปฏิบัติเชิงรุกทางทะเลเพื่อป้องกันและปราบปราม มาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ รวมทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ นอกจากนี้ยังเน้นการใช้พลังอำนาจทางทะเลเพื่อป้องกันและปราบปรามการเกิดวิกฤตการณ์ โดยปรับยุทธศาสตร์วางแนวทางให้กองทัพเรือ หน่วยป้องกันชายฝั่ง และนาวิกโยธิน สามารถปฏิบัติการกิจร่วมกัน ภายใต้ข้อกำหนด ๖ ประการ ได้แก่

๑. การจำกัดความขัดแย้งในภูมิภาคต่างๆ โดยการใช้กำลังส่วนหน้า
๒. การป้องกันและปราบปรามสงครามระหว่างประเทศที่เป็นมหาอำนาจหลักทางทะเล
๓. การเอาชนะสงครามด้านการก่อการร้ายในเอเชียใต้และตะวันออกกลาง
๔. การปกป้องมาตุภูมิเชิงลึก
๕. การกระตุกความร่วมมือในเชิงสร้างสรรค์กับพันธมิตรประเทศ
๖. การป้องกันหรือป้องกันปัญหาไม่ให้อุณหภูมิของสงครามระหว่างประเทศ

ส่วนนโยบายความมั่นคงต่อเอเชียจะยังคงเน้นยุทธศาสตร์หลัก คือ การกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตร ๕ ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ และไทย โดยเฉพาะกับญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ที่ถูกมองว่าเป็นผู้นำหลักในการจัดการกับปัญหาในภูมิภาค ขณะเดียวกันยังคงดำรงยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพันธมิตรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

สหพันธรัฐรัสเซีย

รัสเซียเร่งรัดการปรับปรุงกำลังกองทัพเพื่อให้มีความพร้อม และมีประสิทธิภาพในการรบสูงขึ้น ทั้งนี้กองทัพรัสเซียประเมินยุทธศาสตร์ทางทหารโดยระบุว่า ในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ภัยคุกคามด้วยการใช้กำลังทางทหารขนาดใหญ่ที่จะเข้ารุกรานต่อรัสเซียโดยตรงยังไม่น่าจะเกิดขึ้น ดังนั้นรัสเซียจึงไม่จำเป็นต้องมีกองกำลังสำรองขนาดใหญ่เพื่อป้องกันประเทศ และหาก

มีข้าศึกที่มีศักยภาพเข้มแข็งเพียงพอที่จะทำการรุกรานได้ก็ต้องใช้เวลานานกว่าจะเคลื่อนกำลังเข้าสู่รัสเซีย ทำให้รัสเซียมีเวลาในการเตรียมพร้อมและระดมสรรพกำลังได้ และยังคงให้ความสำคัญในการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ให้กับประเทศต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์และดุลอำนาจอีกด้วย

สาธารณรัฐประชาชนจีน

กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (People's Liberation Army – PLA) ยังคงดำเนินการปรับโครงสร้างกองทัพด้วยการลดกำลังพล มุ่งเน้นการพัฒนายุทธโธปกรณ์ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับปรุงกลไกการระดมสรรพกำลังให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับปี ๒๕๕๔ กองทัพ PLA ได้รับงบประมาณ จำนวน ๘๑,๕๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ ร้อยละ ๑๒.๗ ทั้งนี้จีนได้เร่งพัฒนาเทคโนโลยีทางทหาร อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมทั้งขีปนาวุธ โครงการอวกาศและจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย โดยเฉพาะเครื่องบินขับไล่ เรือพิฆาต เรือดำน้ำ ระบบเตือนภัยทางอากาศล่วงหน้า และเรือบรรทุกเครื่องบิน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายกำลัง และการป้องกันชายฝั่งตะวันออกถึงแนวเขตทะเลลึก

การพัฒนา PLA อยู่บนพื้นฐานความต้องการในการพัฒนากำลังพล และยุทธโธปกรณ์ รวมทั้งประสิทธิภาพการรบในสงครามสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนบทบาทของจีนในฐานะประเทศมหาอำนาจในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม จีนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสงครามข่าวสาร และเทคโนโลยีขั้นสูงด้านการทหาร ซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญในการทำสงครามสมัยใหม่ ส่งผลให้จีนต้องเร่งพัฒนาเทคโนโลยี C4ISR ของจีน รวมถึงปรับยุทธศาสตร์การใช้กำลังจากการป้องกันประเทศเชิงรับ (Passive Defense) เป็นการป้องกันเชิงรุก (Active Defense) โดยมุ่งเน้นการทำสงครามจำกัดผสมผสานกับยุทธศาสตร์สงครามตามแบบที่ทันสมัย ประกอบกับการให้ความสำคัญต่อการปกป้องอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน ตลอดจนการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีเป้าหมายการปฏิบัติการรบในพื้นที่ไกลฝั่ง จีนจึงมุ่งปรับ PLA ให้มีขนาดเล็กลง แต่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการโจมตีได้ตอบเร็ว และมีอาวุธนิวเคลียร์เพื่อป้องปรามประเทศคู่กรณี เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับมหาอำนาจนิวเคลียร์อื่นๆ

จีนให้ความสำคัญในการพัฒนา PLA ทั้งทางด้านอาวุธนำวิถี เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ พลังงานนิวเคลียร์ และอุปกรณ์เทคโนโลยีอัตโนมัติต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำกองทัพไปสู่การเอาชนะสงครามข้อมูลข่าวสารให้ได้ภายในปี ๒๕๕๓ ทั้งนี้การพัฒนากำลังทางเรือของ ท.จีน เป็นไปตามแนวทางการพัฒนากองทัพในภาพรวม คือ การป้องปรามนิวเคลียร์ ความแม่นยำในการโจมตี การปฏิบัติการภายนอกประเทศ การป้องกันภัยทางอากาศ การคุ้มครองเส้นทางคมนาคมทางทะเล ระบบการส่งกำลังบำรุงร่วม กิจการอวกาศ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดย ท.จีน ได้ยึดถือ

หลักการพื้นฐาน “Excellency Coordination and Efficiency” ด้วยการเสริมสร้างกำลังทางเรือเพื่อนำไปสู่กองเรือทะเลลึก การพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางเรือในแต่ละสาขาเช่น การรบผิวน้ำ การปราบเรือดำน้ำ และการต่อสู้อากาศยาน การใช้ประโยชน์จากดาวเทียม มีการต่อเรือในประเทศและจัดหาจากต่างประเทศควบคู่กันไป

จีนมีกองทัพขนาดใหญ่และมีความพร้อมรบ รวมถึงมีศักยภาพในการออกแบบและต่อเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ได้เอง มีการปรับปรุงเรือบรรทุกเครื่องบิน และขยายขีดความสามารถทางทหาร และทางยุทธศาสตร์ให้สามารถปฏิบัติการได้ครบทุกมิติ โดยการเติบโตและพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วของจีนส่งผลให้จีนถูกมองว่าเป็นภัยคุกคาม สิ่งท้าทายที่สำคัญของจีน คือ จีนต้องแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่จะใช้อำนาจแบบSoft power มากกว่าการใช้อำนาจแบบHard power ซึ่งจีนก็แสดงเจตนาที่บริสุทธิ์ โดยออกสมุดปกขาว ฉบับที่ ๗ เมื่อ ๓๑ มิ.ค.๕๕ ยืนยันว่าจีนจะเติบโตทางทหารอย่างสันติ และการสร้างแสนยานุภาพทางทหารล้วนมีเป้าหมายในการป้องกันตนเอง และไม่ต้องการเป็นภัยคุกคาม และเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงและความสงบสุขในภูมิภาคตลอดจนของโลกในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แห่งชาติของจีนที่มุ่งเน้นให้ประเทศมั่งคั่ง และกองทัพมั่นคง

นอกจากนี้จีนยังส่งกองกำลังเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพระหว่างประเทศในประเทศที่มีความขัดแย้งรุนแรงในภูมิภาคต่างๆ เช่น จีนได้ส่งกำลังทางเรือ ไปยังอ่าวเอเดนเพื่อช่วยแก้ปัญหาโจรสลัดระหว่างประเทศในน่านน้ำโซมาเลีย ตามคำขอของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาตินับเป็นการกิจทางทะเลภารกิจแรกของกองทัพเรือจีน (People’s Liberation Army Navy – PLAN) นอกมหาสมุทรแปซิฟิก ทั้งนี้การดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนดังกล่าวเป็นการวางพื้นฐาน เพื่อรองรับการเติบโตความเป็นมหาอำนาจของจีนอย่างเต็มตัวและรอบด้าน รวมทั้งเพื่อเป็นการสร้างการยอมรับการขยายอิทธิพลของจีนสู่ภูมิภาคต่างๆ ด้วย

ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นมีความกังวลต่อสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ที่สำคัญ ได้แก่ การขยายบทบาททางทหารของจีนในภูมิภาคและการขยายความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนกับประเทศที่อยู่ห่างไกล สถานการณ์ความมั่นคงในเอเชียโดยเฉพาะปัญหาในทะเลจีนใต้ และปัญหาความไม่แน่นอนบนคาบสมุทรเกาหลีและช่องแคบไต้หวัน และจากความกังวลดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นมีโอกาที่จะผ่อนคลายรัฐธรรมนูญด้านการทหารมากขึ้น ทั้งนี้ เมื่อ ๒ ส.ค.๕๔ ญี่ปุ่นได้เผยแพร่สมุดปกขาวด้านการป้องกันประเทศประจำปี ๒๕๕๔ ซึ่งจัดทำขึ้นในกรอบนโยบายป้องกันประเทศฉบับใหม่ โดยมุ่งเสริมสร้างกองกำลังทางทหารให้มีศักยภาพเชิงป้องกัน (Dynamic Defense Force) อย่างยืดหยุ่น คล่องตัว มีเสถียรภาพ ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และ

จะขยายบทบาททางทหารในมิติที่หลากหลายขึ้น อีกทั้งจะขยายภารกิจด้านความมั่นคงโดยไม่จำกัด อยู่เฉพาะในกรอบข้อกำหนดทางพื้นที่ภูมิศาสตร์ เช่น ภารกิจด้านมนุษยธรรม การบรรเทาภัยพิบัติ และการเข้าร่วมในภารกิจเพื่อสันติภาพ ในการนี้ กกล.ป้องกันตนเองทางทะเลญี่ปุ่น มีโครงการ จัดหาเรือบรรทุก ฮ.ใหม่ ที่มีขนาดใหญ่กว่าเรือบรรทุก ฮ.ชั้น Hyuga เพื่อทดแทนเรือชั้น Shirane ที่มี กำหนดปลดประจำการในปี ๒๕๕๗ การจัดหาเรือพิฆาตแบบ 19DD (เรือพิฆาต Heisei -19) จำนวน ๔ ลำ ซึ่งลำแรกได้รับการนำเข้าประจำการแล้วเมื่อ มี.ค.๕๔ ส่วนเรืออีก ๓ ลำ จะได้รับในปี ๒๕๕๗ มีแผนจัดหาเรือดำน้ำเพิ่มจาก ๑๖ ลำเป็น ๒๒ ลำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังเหตุในบริเวณ น่านน้ำโดยรอบ โดยการจัดหาเรือตามทีกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ Japan's basic defense program ที่ใช้งบประมาณระหว่างปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘ ลำสุดท้ายประสบความสำเร็จในการ พัฒนาระบบป้องกันภัยทางอากาศต่ออาวุธนำวิถีพิสัยไกล (Ballistic Missile Defense System - BMD) ที่สามารถทำงานร่วมกันได้ระหว่าง กกล.ป้องกันตนเองทางทะเล กับ กกล.ป้องกันตนเอง ทางอากาศ และจะพัฒนาให้ใช้งานร่วมกับระบบป้องกันภัยทางอากาศที่ใช้ดาวเทียมของสหรัฐฯ ได้แก่ SEW และ X-Band TPY2 ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้มีความเป็นไปได้ที่ญี่ปุ่นจะมีการ ทบทวนนโยบาย กท. ใหม่ เช่น การอนุญาตให้สหรัฐฯ ลำเลียงอาวุธนิวเคลียร์เข้ามาในดินแดนญี่ปุ่น ได้อย่างเปิดเผย การย้ายกองกำลังป้องกันตนเองไปประจำการในหมู่เกาะทางใต้ที่อยู่ใกล้เส้นทาง ของ ทร.จีน รวมทั้งญี่ปุ่นยังแสวงหาพันธมิตรด้านยุทธศาสตร์เพื่อคานอำนาจกับจีน ได้แก่ อินเดีย ออสเตรเลีย ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่ญี่ปุ่นยังคงให้ความสำคัญต่อ ความสัมพันธ์ด้านการทหารกับสหรัฐฯ ต่อไป

สาธารณรัฐอินเดีย

อินเดียเป็นประเทศที่มีกำลังกองทัพใหญ่เป็นอันดับ ๓ ของโลก มีจำนวนกำลังพล มากกว่า ๑.๓ ล้านคน รองจากจีน และสหรัฐฯ รัฐบาลอินเดียได้จัดสรรงบประมาณทางทหารให้แก่ กองทัพในปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ประมาณ ๔๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕ จากประมาณในปีที่ผ่านมา โดยกองทัพอินเดียมีแผนใช้จ่ายงบประมาณทางทหาร จะเน้นการ ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพแก่เครื่องบินรบขนาดกลาง และ บ.ลว. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจาก รัสเซีย อีกทั้งอินเดียเคยเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายที่เมืองมุมไบ เมื่อ พ.ย.๕๑ และ ก.ค.๕๔ จึงทำให้ อินเดียได้เตรียมพร้อมในการรับมือกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายทั้งจากภายในและนอกประเทศ นอกจากนี้กองทัพอินเดียยังได้พัฒนาอุตสาหกรรมทางทหารภายในประเทศทั้งทางด้านอาวุธ ยุทโธปกรณ์ และดาวเทียม เพื่อเป็นการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่ประเทศ ผู้ผลิตอาวุธเพื่อส่งออก ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิจัยและพัฒนาเพื่อการป้องกันประเทศ

ในส่วนของ ทร.อินเดีย มีการเพิ่มศักยภาพกำลังทางเรือที่สามารถออกปฏิบัติการไกลฝั่ง รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการลาดตระเวนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยอินเดียได้ส่งเรือรบไปลาดตระเวนในอ่าวเอเดน และมหาสมุทรอินเดีย ตั้งแต่ ค.ศ.๕๑ เพื่อป้องกันและปราบปรามโจรสลัดปล้นเรือสินค้า และการก่อการร้ายทางทะเล รวมทั้งเป็นการคุ้มครองเส้นทางเดินเรือมายังอินเดีย โดยอินเดียมีพื้นที่รับผิดชอบชายฝั่งทะเลเป็นระยะทางยาว ๗,๕๑๖ กม. และมีเกาะในพื้นที่รับผิดชอบประมาณ ๑,๑๙๗ เกาะ ซึ่งอินเดียได้แก้ไขข้อจำกัดที่มีอาวุธยุทธโศปกรณ์ทางเรือไม่เพียงพอต่อการดูแลพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยการติดตั้งเรดาร์ครอบคลุมพื้นที่ตามแนวชายฝั่งและบนหมู่เกาะของอินเดีย ทั้งทางฝั่งทะเลอาหรับและอ่าวเบงกอลในมหาสมุทรอินเดีย โดยปัจจุบัน ทร.อินเดีย กำลังสร้างฐานทัพเรือคาร์ดัมบา (INS Cardamba) ที่เมืองคาร์วาร์ บริเวณชายฝั่งรัฐกรณาฏกะทางตะวันออกของประเทศ โดยฐานทัพเรือดังกล่าวจะประกอบด้วยสนามบิน คลังสรรพาวุธ โรงซ่อมบำรุง ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ โดยจะสามารถรองรับได้ทั้งเรือรบประเภทต่างๆ ประมาณ ๕๐ ลำ รวมทั้งเรือบรรทุกเครื่องบิน และเรือดำน้ำด้วย และหากฐานทัพเรือคาร์ดัมบาสร้างเสร็จจะเป็นฐานทัพเรือที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียใต้

สาธารณรัฐสิงคโปร์

กองทัพสิงคโปร์จะยังคงพัฒนาขีดความสามารถกองทัพให้เข้าสู่กองทัพยุคที่ ๓ ด้วยการจัดซื้ออาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัยเข้าประจำการและส่งเสริมโครงการศึกษาอบรมแก่กำลังพล โดยกองทัพสิงคโปร์ได้ก่อตั้ง Centre for Operational Learning เพื่อพัฒนาการศึกษาดูแบบการปฏิบัติการของกำลังพลทั้ง ๓ เหล่าทัพ และจัดตั้งหน่วยงานใหม่ คือ Personnel Command (PERSCOM) โดยมีหน้าที่หลักในการจัดหาทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพให้กับกองทัพสิงคโปร์ ขณะเดียวกัน กองทัพสิงคโปร์เปิดโอกาสให้สตรีชาวสิงคโปร์เข้าร่วมเป็นกำลังพลของกองทัพ และยินดีรับอาสาสมัครเข้ามาให้การสนับสนุนกองทัพตามนโยบาย Total Defence ด้วย กองทัพสิงคโปร์ยังคงเร่งพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมทางทหารภายในประเทศเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ เพิ่มความร่วมมือด้านการฝึกในระดับทวิภาคีและพหุภาคีกับมิตรประเทศ รวมทั้ง ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการฝึกอบรมทางทหาร อาทิ การฝึกบิน และสะสมชั่วโมงบิน รวมทั้งการซ่อมบำรุงเครื่องบิน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ (๑ เม.ย. ๕๔ - ๓๑ มี.ค.๕๕) รัฐบาลสิงคโปร์จัดสรรงบประมาณทางทหารให้แก่ กห.สิงคโปร์ เป็นจำนวน ๙.๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ ๒๕๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๕.๔

ด้าน ทร.สิงคโปร์ มีการพัฒนาขีดความสามารถกำลังรบ โดยการจัดหาเรือรบที่มีขีดความสามารถทางยุทธการสูง มีการติดตั้งอาวุธนำวิถี ระบบอำนาจการรบ อุปกรณ์สงครามอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการตอบโต้ภัยคุกคาม อาทิ เรือฟริเกต ชั้น Formidable

เรือดำน้ำ ชั้น Archer รวมทั้งได้พัฒนาเทคโนโลยีเรือไร้คนขับร่วมกับ ทร.ฝรั่งเศส และ ทร.สหรัฐฯ เพื่อให้เป็นเรือเนกประสงค์ เนื่องจากสิงคโปร์ เชื่อว่าในอนาคตลักษณะของการทำสงครามทางเรือ จะมีรูปแบบในการใช้เทคโนโลยีทางการทหารที่สูงขึ้น และเทคโนโลยีไร้คนขับ จะเป็นปัจจัยสำคัญ ในการปฏิบัติการรบในทุกมิติ ด้าน ทอ.สิงคโปร์ ได้จัดซื้อ บ.M - 346 จากอิตาลี จำนวน ๑๒ เครื่อง ปรับปรุงขีดความสามารถของเครื่องบินรบที่มีประจำการ และพัฒนาความก้าวหน้าเครือข่ายการ ป้องกันภัยทางอากาศ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จภายใน ปี ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากองทัพเข้าสู่ยุคที่ ๓ (3rd Generation) ดังนั้นหากการ พัฒนาดังกล่าวประสบความสำเร็จจะทำให้สิงคโปร์มีระบบการรบร่วมทางอากาศดีที่สุดในโลก ประเทศหนึ่ง

ขณะเดียวกัน กองทัพลิงคโปร์ได้พัฒนาส่งเสริมความสัมพันธ์ทางทหารกับนานาชาติ อย่างต่อเนื่อง โดยได้เพิ่มการติดต่อสื่อสาร การฝึก และการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่าง ผู้บังคับบัญชาเหล่าทัพกับประเทศเพื่อนบ้าน การส่งกำลังไปช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยจาก เหตุพิบัติภัยในประเทศต่างๆ และสนับสนุนการปฏิบัติการกิจบูรณะฟื้นฟูในอิรักและอัฟกานิสถาน ร่วมกับนานาชาติ และเข้าร่วมกับกองกำลังผสมทางทะเล ๑๕๑ (Combined Task Force ๑๕๑ – CTF ๑๕๑) ในการปราบปรามโจรสลัดในอ่าวเอเดน รวมทั้งมีความร่วมมือในการปฏิบัติการลาดตระเวน ในช่องแคบมะละการ่วมกับอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย เพื่อป้องกันการกระทำอันเป็นโจรสลัด และการก่อการร้ายทางทะเล นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังได้เพิ่มความร่วมมือทางการทหารกับรัสเซีย โดยยินดีให้เรือรบและอากาศยานของกองทัพรัสเซียเข้าเยี่ยมเมืองท่า พร้อมทั้งเสนอให้กองทัพ รัสเซียสามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารทั้งทางอากาศและทางทะเล ในกรณีที่กองทัพ รัสเซียจะต้องส่งกองกำลังไปช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม หรือบรรเทาภัยพิบัติในอาเซียน พร้อมกัน นี้ยังได้เชิญให้รัสเซียส่งกำลังพลเข้าศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพของสิงคโปร์อีกด้วย ขณะเดียวกัน สิงคโปร์ได้เพิ่มความร่วมมือทางทหารกับอินเดีย ด้วยการลงนามในข้อตกลง ปฏิบัติการฝึกร่วมทางทหารของ ทบ. และ ทอ. ทั้งสองประเทศ ทำให้สิงคโปร์เป็นหุ้นส่วนทาง ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของอินเดีย เนื่องจากอินเดียกำลังต้องการขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับจีน นอกจากนี้ สิงคโปร์และอินโดนีเซียยังได้ลงนามร่วมกัน เกี่ยวกับเส้นเขตแดนทางทะเลระหว่างทั้งสองประเทศบริเวณฝั่งตะวันตกของช่องแคบลิงคโปร์ภายใต้ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ (UNCLOS 1982) ซึ่งจะอนุญาตให้สิงคโปร์ และอินโดนีเซียสามารถดูแลรักษาความมั่นคง เส้นทางเดินเรือ การบังคับใช้กฎหมาย และการ ปกป้องน่านน้ำในบริเวณดังกล่าวได้

ในส่วนของการพัฒนากำลังพล กองทัพสิงคโปร์ยังคงเน้นให้กำลังพลเพิ่มพูนทักษะ และความรู้ใหม่ เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และความท้าทายจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งกำลังพลจะต้องพัฒนาวิสัยทัศน์และมุมมองในการรักษาความมั่นคงของนานาชาติ ด้วยการศึกษ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางสังคมอยู่เสมอ ขณะเดียวกันจะต้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อให้การปฏิบัติการกิจหน้าที่ของกองทัพบรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ

ประเทศมาเลเซีย

มาเลเซียดำเนินนโยบายด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันด้วยการเน้นความร่วมมือกับนานาชาติ และจัดหายุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างกองทัพให้มีความสมคูลสามารถทำการรบได้ครบทุกมิติ คุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และถ่วงดุลอำนาจทางทหารในภูมิภาค ในห้วงที่ผ่านมากองทัพมาเลเซียสามารถประจำการยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยได้ตามที่ต้องการ ถึงแม้จะประสบปัญหาความล่าช้า อาทิ เรือดำน้ำ ชั้น Prime Minister เรือตรวจการณ์ไกลฝั่ง ชั้น KEDAH บ. SU – 30 MKM และ ถ. PT - 91M อย่างไรก็ตาม กองทัพมาเลเซียยังคงพิจารณาจัดหายุทโธปกรณ์อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการผลิตภายในประเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ในส่วนของ ทร.มาเลเซีย กำลังดำเนินการต่อเรือตรวจการณ์ (training-cum-patrol vessel) จำนวน ๒ ลำ และอยู่ในขั้นตอนการออกแบบเรือ Multi Role Support Ship (MRSS) ขณะเดียวกัน กำลังพิจารณาจัดซื้ออาวุธปล่อยนำวิถีพื้น-สู่-พื้น Exocet MM 40 Block II หรือ Naval Strike Missile (NSM) เพื่อติดตั้งบนเรือตรวจการณ์ไกลฝั่ง ชั้น Kedah ให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๕๕ นอกจากนี้ ยังมีแผนจะจัดหา ส.ปราบเรือดำน้ำ จำนวน ๖ เครื่อง เรือปฏิบัติการใกล้ฝั่ง (Littoral Combat Ship - LCS) จำนวน ๖ ลำ ภายใต้โครงการจัดหาเรือตรวจการณ์ไกลฝั่งรุ่นใหม่ ชุดที่ ๒ เรือฝึก จำนวน ๔ ลำ และเรือรบอีก ๖ ลำ ส่วน ทอ.มาเลเซียจะจัดซื้อ ส. EC725 จำนวน ๑๒ เครื่อง เพื่อประจำการแทน ส. Sikorsky S-61 NURI และกำลังดำเนินโครงการก่อสร้างฐานทัพอากาศแห่งใหม่ที่ Sendayan รัฐเนกรีเซมบีตัน เพื่อทดแทนฐานทัพอากาศซิมปัง (สุโหลงเบซี) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เพื่อใช้ประจำการ บ.ฝึกโดยคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๖ รวมทั้ง ยังคงพิจารณาจัดหา บ. เพื่อทดแทน บ. MiG-29N ที่จะปลดประจำการ ขณะเดียวกัน ทอ.มาเลเซีย ยังได้ทำการศึกษาโครงการ Contractorization Program เกี่ยวกับการจัดหา ดูแล และซ่อมบำรุงอากาศยานจากบริษัทต่างชาติ และพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของ ทอ.มาเลเซีย ตามแผนยุทธศาสตร์ Air Force Next Generation (AF - NG) ซึ่งเป็นโครงการนำร่องที่จะพัฒนา ทอ.มาเลเซีย ไปสู่การเป็น ทอ. ระดับโลก นอกจากนี้ มาเลเซียยังเร่งพัฒนาการสงครามอิเล็กทรอนิกส์และอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศเพื่อให้กองทัพสามารถพึ่งพา

ตนเองได้ และขยายไปสู่การเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก ด้านการผลิตอาวุธ การพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ใน ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งมาเลเซียประสบความสำเร็จในการผลิตอากาศยานไร้คนขับลำแรกแล้ว

ปัจจุบันกองทัพมาเลเซียให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพกำลังพล เพื่อแก้ไขปัญหาคาชการขาดแคลนกำลังพล ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในกองทัพมาเลเซีย ปัญหากำลังพลที่มีอยู่ไม่สามารถเรียนรู้การใช้ยุทธโศปกรณ์นั้นๆ ได้ในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้กำลังพลทุกเหล่าทัพพัฒนาความรู้ความสามารถในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำหนดให้ผู้สมัครเข้ารับราชการในกองทัพมาเลเซียต้องจบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป สนับสนุนกำลังพลให้ศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สนับสนุนให้ชาวมาเลเซียเชื้อสายอื่นที่มีวิชาแม่ญิบูตรสมัครเข้ารับราชการทหารมากขึ้น และพิจารณาปรับเพิ่มเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงให้กับกำลังพลเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

กองทัพมาเลเซียยังคงให้ความสำคัญกับการฝึกภายในประเทศและการฝึกร่วมกับต่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี การส่งกำลังพลไปปฏิบัติงานร่วมกับองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้กำลังพลได้เรียนรู้ยุทธโศปกรณ์ใหม่ๆ รวมถึงหลักนิยมในการรบของกองทัพนานาชาติ อาทิ การส่งกำลังพลไปปฏิบัติภารกิจร่วมกับกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ในเลบานอน (United Nations Interim Force in Lebanon - UNIFIL) การส่งกำลังพลและเรือรบไปร่วมภารกิจปราบปรามโจรสลัดบริเวณอ่าวเอเดน โซมาเลีย และยังคงดำเนินการร่วมกับประเทศรัฐชายฝั่ง และไทยในการลาดตระเวนบริเวณช่องแคบมะละกา ขณะเดียวกัน ท.มาเลเซีย ได้เพิ่มความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ อินเดีย เกาหลีใต้และฟิลิปปินส์ รวมทั้งตกลงที่จะให้การสนับสนุนกองทัพอากาศในวันออก ในการจัดหายานยนต์ทางทหารและอุปกรณ์ซ่อมบำรุงพัฒนาทักษะด้านเทคนิค รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาด้วย ทั้งนี้จากการพัฒนาของมาเลเซียในทุกๆ ด้านจะทำให้กองทัพมาเลเซียมีขีดความสามารถในการรบได้ครบทุกมิติ

นอกจากนี้ มาเลเซียยังได้จัดตั้งองค์กร Malaysian Maritime Enforcement Agency (MMEA) ภายใต้กฎหมายมาเลเซีย มาตราที่ ๖๓๓ พ.ร.บ.การบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ปี ๒๕๔๑ โดยมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของมาเลเซีย เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ปราบปรามโจรสลัดและการกระทำผิดกฎหมายทางทะเลในบริเวณช่องแคบมะละกา การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการองค์กร MMEA ได้รับแต่งตั้งโดยพระราชโองการแห่งมาเลเซีย MMEA ได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อ ๓๐ พ.ย.๔๘ ทั้งนี้ เมื่อ ก.พ.๕๔ รัฐบาลมาเลเซียให้ MMEA เป็นหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายทางทะเล

ภายในปี ๒๕๕๔ เพื่อให้ MMEA มีศักยภาพมากขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากที่ผ่านมามีความซ้ำซ้อนกันในการปฏิบัติงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของมาเลเซีย

อนึ่ง MMEA มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่สำนักนายกรัฐมนตรี เมืองปูตราจายาและแบ่งเขตความรับผิดชอบออกเป็น ๕ ภาค ดังนี้

๑. ภาคเหนือ มี บก.อยู่ที่ เกะลังกาวิ
๒. ภาคใต้มี บก. อยู่ที่ ยะโฮร์บาห์รู รัฐยะโฮร์
๓. ภาคตะวันออก มี บก. อยู่ที่ กวนตัน รัฐปะหัง
๔. ภาคซาราวัก มี บก. อยู่ที่ กูชิง รัฐซาราวัก
๕. ภาคซาบาห์และลาบวน มี บก. อยู่ที่ โกตากินะปะลู รัฐซาบาห์

ในส่วนของกำลังนั้น MMEA มีเรือทั้งหมด ๑๓๖ ลำ บ. BOMBARDIER CL415 MP จำนวน ๒ เครื่อง ฮ. AS365 N3 DAUPHIN จำนวน ๓ เครื่อง และเจ้าหน้าที่ จำนวน ๔,๕๐๕ คน ซึ่งเรือส่วนใหญ่และเจ้าหน้าที่ได้รับโอนมาจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ได้แก่ ทร. ตำรวจน้ำ กรมศุลกากร กรมประมง สถาบันทางทะเลฝั่งแหลมมลายู สถาบันทางทะเลรัฐซาราวัก สถาบันสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานรักษาความปลอดภัยแห่งชาติมาเลเซีย

สรุป

การดำเนินการด้านการกิจการระหว่างประเทศของไทย มีองค์กรระหว่างประเทศ และประเทศต่างๆหลายประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงต้องสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคด้วยการดำเนินกิจการระหว่างประเทศที่เหมาะสม โดยใช้หลักการทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศที่เหมาะสม โดยจากการตรวจสอบทฤษฎีดังกล่าวพบว่า นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยควรเป็นแบบพหุนิยม (Pluralism) คือการให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าความมั่นคง และใช้นโยบายต่างประเทศแบบการเจรจาต่อรอง การประนีประนอม การสร้างพันธมิตร เพื่อลดข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ สำหรับทางเลือกของยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับกำลังอำนาจของประเทศควรเป็นแบบ Collective Security ซึ่งเป็นแนวทางที่เน้นความสงบและการทูต มากกว่าพลังอำนาจ เน้นการเสริมสร้างพันธมิตร และกำหนดมาตรการในการสร้างความไว้วางใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้การเข้าระงับ หรือแก้ไขไม่ให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศ ต้องอาศัยองค์กรระหว่างประเทศ เช่นสหประชาชาติ และอาเซียน ในการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงและลดข้อขัดแย้ง

ระหว่างกัน จากการศึกษานโยบายด้านการต่างประเทศของไทยและนโยบายด้านความมั่นคงต่างๆ ตลอดจนยุทธศาสตร์ของ ทร. มีการดำเนินบทบาทเชิงรุกทางการทูตและในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับนานาประเทศ รวมทั้งดำเนินบทบาทที่สร้างสรรค์ในองค์กรระหว่างประเทศและในกรอบพหุภาคีต่างๆ ที่ไทยมีส่วนร่วมด้วย โดยเฉพาะประเทศอาเซียน มีแนวทางในการสร้างสันติภาพในลักษณะการทูตเชิงป้องกัน ร่วมมือกันในการสร้างพันธมิตรความร่วมมือด้านความมั่นคง และให้มีการพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารร่วมกัน เป็นการป้องกันก่อนเกิดความขัดแย้ง การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงจะต้องร่วมมือกันปฏิบัติด้วยความเข้าใจในแนวทางเดียวกันของทุกชาติ และจะต้องมีจุดมุ่งหมายและกรอบการปฏิบัติอันเดียวกันคือการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน และกำหนดแผน รวมทั้งแนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้ในบทต่อไปมีการวิเคราะห์ การกำหนดแนวทางการดำเนินการระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางและบทบาทของกองทัพเรือในกิจการระหว่างประเทศ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป